

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

FACULTAT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ I LA PSICOLOGIA
SEU BAIX PENEDÈS

“LA IMPORTÀNCIA DE LA COMUNICACIÓ
EFECTIVA ENTRE LA FAMÍLIA I L'ESCOLA
EN EL DESENVOLUPAMENT INTEGRAL DE
L'INFANT”

TREBALL DE FI DE GRAU

Autora: Marina Marqués González

marina.marques@estudiants.urv.cat

Tutora: Fabrícia Castro da Silva

fabricia.castro@urv.cat

Tarragona 31 de maig de 2024

RESUM

Aquest Treball de Fi de Grau (TFG) té la finalitat d'analitzar la importància de la comunicació efectiva entre família i escola en el procés de desenvolupament dels infants a l'etapa d'educació infantil. Autors com Epstein (2002), emfatitzen i li donen importància a la relació sòlida i de compromís entre els dos agents més importants que existeixen a la vida d'un infant, la seva família i els educadors i educadores.

La carència d'aquesta relació estreta de comunicació i responsabilitat és una problemàtica que existeix avui en dia i que està afectant els infants, pel fet que si no existeix els infants poden percebre inestabilitat, falta de connexió i falta de motivació i sentiment de pertinença dins del context educatiu

En primer lloc, davant d'aquesta problemàtica, i per tant d'assolir l'objectiu general del treball, analitzar en profunditat sobre relació entre la comunicació entre la família i l'escola i el seu impacte al desenvolupament integral de l'infant, aquest treball intenta fer una investigació i anàlisi de la literatura existent relacionada amb aquest tema i, de factors com canals de comunicació, barreres o dificultats que poden obstaculitzar la comunicació, normativa vigent al Currículum d'educació infantil respecte a la comunicació, entre d'altres, a més de prendre consciència sobre la influència que tant les famílies com els docents tenen sobre els infants.

És per això, que, en segon lloc, es realitzen una sèrie d'enquestes a famílies i a mestres d'Educació Infantil amb l'objectiu de poder conèixer i analitzar quina és la realitat que es dona a les escoles i als nuclis familiars i poder contrastar aquesta informació amb la teoria exposada anteriorment.

Aquest ha sigut l'instrument emprat en aquesta investigació per tal d'investigar i extreure conclusions i propostes de millora, denominant-se així com a estudi mixt, atès que combina elements qualitatius i quantitativs per a obtenir una millor comprensió sobre el tema investigat.

Finalment, el treball acaba amb un producte d'elaboració pròpia, dirigit als mestres perquè els hi serveixi de guia per la creació d'un nou element i espai de comunicació que enforteixi la relació entre ells i les famílies.

PARAULES CLAU: Comunicació, relació família-escola, participació de famílies, desenvolupament integral

RESUMEN

Este Trabajo de Fin de Grado (TFG) tiene la finalidad de analizar la importancia de la comunicación efectiva entre familia y escuela en el proceso de desarrollo de los niños en la etapa de educación infantil. Autores como Epstein (2002), enfatizan y le dan importancia a la relación sólida y de compromiso entre los dos agentes más importantes que existen en la vida de un niño, su familia y los educadores y educadoras.

La carencia de esta relación estrecha de comunicación y responsabilidad es una problemática que existe hoy en día y que está afectando los niños, por el hecho que si no existe los niños pueden percibir inestabilidad, falta de conexión y falta de motivación y sentimiento de pertenencia dentro del contexto educativo

En primer lugar, ante esta problemática, y por tanto de lograr el objetivo general del trabajo, analizar en profundidad sobre relación entre la comunicación entre la familia y la escuela y su impacto al desarrollo integral del niño, este trabajo intenta hacer una investigación y análisis de la literatura existente relacionada con este tema y, de factores como canales de comunicación, barreras o dificultades que pueden obstaculizar la comunicación, normativa vigente al Currículum de educación infantil respecto a la comunicación, entre otros, además de tomar conciencia sobre la influencia que tanto las familias como los docentes tienen sobre los niños.

Es por eso, que, en segundo lugar, se realizan una serie de encuestas a familias y a maestras de Educación Infantil con el objetivo de poder conocer y analizar cuál es la realidad que se da en las escuelas y a los núcleos familiares y poder contrastar esta información con la teoría expuesta anteriormente.

Este ha sido el instrumento empleado en esta investigación para investigar y extraer conclusiones y propuestas de mejora, denominándose así como a estudio mixto, dado que combina elementos cualitativos y cuantitativos para obtener una mejor comprensión sobre el tema investigado.

Finalmente, el trabajo acaba con un producto de elaboración propia, dirigido a los maestros porque se los sirva de guía por la creación de un nuevo elemento y espacio de comunicación que fortalezca la relación entre ellos y las familias.

PALABRAS CLAVE: Comunicación, relación familia-escuela, participación de familias, desarrollo integral

ABSTRACT

This Final Degree Project (TFG) aims to analyze the importance of effective communication between family and school in the process of developing children in the early childhood education stage. Authors such as Epstein (2002) emphasize and give importance to the solid and committed relationship between the two most important agents that exist in the life of a child, his family and educators.

The lack of this close relationship of communication and responsibility is a problem that exists today and is affecting children, because if there is no children they can perceive instability, lack of connection and lack of motivation and feeling of belonging within the educational context

Firstly, faced with this problem, and therefore to achieve the general objective of the work, to analyze in depth the relationship between communication between the family and the school and its impact on the integral development of the child, this work tries to carry out an investigation and analysis of the existing literature related to this topic and, of factors such as communication channels, barriers or difficulties that can hinder communication, current regulations in the Curriculum of childhood education with respect to other families,

That is why, secondly, a series of surveys are carried out to families and teachers of Early Childhood Education with the aim of being able to know and analyze what is the reality that is given to schools and family centers and to be able to contrast this information with the theory set out above.

This has been the instrument used in this research to investigate and extract conclusions and proposals for improvement, being called as a mixed study, since it combines qualitative and quantitative elements to obtain a better understanding of the researched topic.

Finally, the work ends with a product of its own elaboration, aimed at teachers to serve as a guide for the creation of a new element and space of communication that strengthens the relationship between them and families.

KEY WORDS: Communication, family-school relationship, participation of families, integral development

ÍNDEX

1.	Introducció	7
1.1.	Contextualització del tema.....	7
1.2.	Justificació	9
2.	Marc teòric	10
2.1.	La comunicació.....	10
2.1.1.	Objectius de la comunicació.....	10
2.1.2.	La importància de les estratègies comunicatives.....	11
2.1.3.	Importància de la comunicació dins de l'àmbit educatiu	13
2.1.4.	Importància de la comunicació amb els infants.....	14
2.1.5.	Importància de la comunicació amb les famílies.....	15
2.1.6.	Normativa vigent al Currículum d'educació infantil respecte la comunicació	17
2.1.7.	Canals de comunicació entre família i escola.....	18
2.1.8.	Propostes per millorar aquests canals de comunicació.....	20
2.2.	La família.....	21
2.2.1.	Tipus de família.....	21
2.2.2.	Funció i importància de la família per l'infant	23
3.	Teories relacionades amb la comunicació	24
3.1.	Teoria de l'aprenentatge social d'Albert Bandura	24
3.2.	Teoria del doble vincle de Gregory Bateson.....	25
3.3.	Model d'Epstein de les esferes sobreposades d'influència	26
4.	Marc metodològic	27
4.1.	Hipòtesi de partida	27
4.2.	Objectius de la investigació.....	28
4.3.	Esquema de la investigació.....	28
4.4.	Disseny	29
4.4.1.	Introducció.....	29
4.4.2.	Metodologia d'investigació	29

4.4.3.	Mostra.....	30
4.4.4.	Població	30
4.5.	Recollida de dades	31
4.5.1.	Instrument per la recollida de dades	31
4.5.1.1.	Enquestes amb el personal docent.....	32
4.5.1.2.	Enquestes a les famílies dels alumnes.....	33
4.6.	Resultats de la recerca	35
4.6.1.	Anàlisi dels resultats.....	35
4.6.3.	Detectar problemes o aspectes a millorar en les dinàmiques	51
4.7.	Proposta de nou canal de comunicació: Bústia de suggeriments.....	54
4.7.1.	Guia per la creació d'una bústia de suggeriments	54
5.	Conclusions de la investigació	57
6.	Referències Bibliogràfiques	61
7.	Annexos.....	63
	Índex dels annexos	63
7.1.	Figures.....	64
7.1.1.	Figura 1. Model d'Epstein de les esferes sobreposades de influència.....	64
7.1.2.	Figura 2. Mapa conceptual sobre l'esquema de la investigació	64
7.1.3.	Figura 3. Descripció de la quantitat de comunicacions entre família-escola	64
7.1.4.	Figura 4. Descripció de la qualitat de comunicacions entre família-escola	65
7.1.5.	Figura 5. Existència d'una correlació entre la participació de les famílies i el progrés dels infants	65
7.1.6.	Figura 6. Opinió del canal de comunicació més efectiu.....	65
7.1.7.	Figura 7. Barreres o dificultats en les comunicacions.....	66
7.1.8.	Figura 8. Experiències positives i negatives relacionades amb la comunicació	66
7.1.9.	Figura 9. Recursos o facilitats proporcionades per les seves escoles.....	66
7.1.10.	Figura 10. Descripció de la comunicació amb les docents.....	67
7.1.11.	Figura 11. Freqüència de la comunicació	67

7.1.12. Figura 12. Valoració de l'escola a la seva participació	67
7.1.13. Figura 13. Participació activa a reunions i activitats escolars	68
7.1.14. Figura 14. Canals de comunicació que emprava l'escola	68
7.1.15. Figura 15. Barreres o dificultats de la comunicació	68
7.1.16. Figura 16. Recursos o facilitats proporcionades per les escoles.....	69
7.1.17. Figura 17. Experiències positives i negatives relacionades amb la comunicació ...	69
7.2. Taula 1. Tipus de família. (Font: Elaboració pròpia, 2024).....	70
7.3. Transcripció de les enquestes	70
7.4. Guia pels docents	71

1. Introducció

1.1. Contextualització del tema

El treball que a continuació s'exposarà és dirigit principalment a l'etapa d'educació infantil, pel fet que és on comença l'etapa formativa i d'educació de tots els individus, encara que és un tema que afecta qualsevol de les etapes d'educació (educació infantil, educació primària, i educació secundària (obligatòria).

La hipòtesi i la recerca de la investigació fan referència a les mancances i dificultats sobre la falta de comunicació efectiva entre famílies i escoles en l'etapa d'infantil. Comunicació que és crucial per un desenvolupament integral dels infants i una relació bona i propera amb els agents principals de la vida de l'infant, el seu entorn familiar i la institució educativa i, que encara avui en dia, amb tots els recursos existents, continua sent un repte per resoldre que requereix una implicació total.

El nou currículum d'educació i al Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil, recalca d'una manera reiterada la importància de la comunicació entre família i escola, ja que establir vincles entre aquests dos agents importants a la vida de l'infant, contribueix al seu benestar en aquesta primera etapa.

Atent al que manifesta a l'article 11, per a la cooperació i participació de les famílies el centre ha d'establir mecanismes, canals i espais de trobada amb les famílies, tant per a facilitar informació rellevant sobre el funcionament del centre, com per generar un espai i sentiment de confiança.

Quan es dona una comunicació oberta i fluida entre aquestes dues parts involucrades en l'educació de l'infant, facilita l'intercanvi d'informació més enllà de l'acompliment acadèmic de l'estudiant, sinó sobre el que és rellevant pel progrés de l'infant, les seves necessitats i el seu benestar general. Alhora, permet una col·laboració més efectiva per abordar qualsevol desafiament que pugui sorgir i es pugui fer més gran i, contribuir en el creixement integral de l'infant.

No obstant això, la mancança de comunicació o la deficiència d'aquesta entre la família i l'escola pot obstaculitzar el desenvolupament de l'infant, es poden generar malentesos, falta d'ajuda, i dificultats per abordar les necessitats específiques de l'infant.

Per això, comunicació efectiva entre família i escola és una temàtica que ha guanyat més importància en l'àmbit educatiu en l'últim temps, a causa del seu impacte directe en el

desenvolupament de l'infant. Investigacions i estudis han demostrat que una col·laboració sòlida entre aquests agents aporta beneficis significatius en el procés educatiu.

A partir d'aquestes investigacions i estudis, el treball començarà amb l'anàlisi de diferents teories relacionades amb la comunicació i, s'abordaran tant els avantatges i beneficis d'una comunicació efectiva, com les barreres i conflictes que poden sorgir.

La part metodològica del treball està fonamentada amb unes enquestes que es realitzaran tant a la part educativa, als docents i les docents de les escoles, com a les famílies dels infants que pertanyen a aquestes escoles, per a poder fer una observació de les diferents visions i, quina opinió i informació poden aportar per enriquir aquesta investigació.

A més de la creació d'una proposta educativa elaborada amb l'objectiu de proporcionar un canal accessible i confidencial perquè tots els membres relacionats puguin expressar les seves idees i suggeriments sobre com millorar diversos aspectes de la institució educativa.

A través de l'estructura d'aquest treball es podran anar assolint tant l'objectiu general com els objectius específics citats al marc metodològic.

Per concloure, s'inclouran els resultats analitzats de les enquestes i les conclusions extretes de la investigació educativa. Tot seguit es trobarà l'apartat de les referències de totes les cites del treball, i un índex amb tots els annexos que inclouen una taula, diverses figures, les transcripcions de les 30 enquestes i la guia creada pels docents.

1.2. Justificació

L'elecció del tema del meu TFG ha sigut basada a partir de la meva experiència a les dues estades de pràctiques de la universitat, en dues escoles diferents i, en el meu àmbit laboral, pel fet que vaig estar uns anys treballant com a monitora d'oci i temps lliure a un col·legi, com a extraescolar.

A partir d'aquestes experiències vaig poder observar les mancances a la comunicació entre famílies i escola, la poca iniciativa i implicació que, en alguns casos, posen de les dues parts i, les barreres que existeixen perquè aquesta sigui possible o, més accessible i quotidiana.

L'objectiu general d'aquest Treball de Fi de Grau és explorar, cercar i analitzar amb profunditat la importància de la comunicació efectiva entre família i escola per al desenvolupament integral de l'infant, identificar i comprendre els factors que poden facilitar o dificultar la comunicació i, proporcionar recursos perquè aquesta sigui més oberta, col·laborativa, accessible i bidireccional.

Per una banda, aquesta temàtica s'ha de recalcar pel fet que és un factor essencial i que està patint un desplaçament cap a la ignorància. Per altra banda, considero que és necessari informar-me i formar-me per al meu futur com docent d'una aula d'educació infantil.

La societat es troba en constant evolució i canvi, i cada individu s'ha d'adaptar a aquests canvis per a poder trobar el seu lloc on es senti que pertany, el primer lloc on ens relacionem i interactuem els uns amb els altres i prenem consciència que hi ha altres persones amb les quals hem de conviure, és el nucli familiar, el segon lloc on succeeix això mateix és l'escola o llar d'infants.

En aquest cas és molt més diferents, ja que els infants s'enfronten amb un entorn nou, desconegut i amb altres persones amb les quals en un inici no comparteix res. En aquest entorn és on verdaderament comencem a formar part de la societat, relacionant-nos amb gent que en un primer moment és aliena a nosaltres, però que després, a poc a poc, comença a formar part del nostre entorn més proper.

És per aquesta raó que afirmo que perquè un infant tinguin una bona adaptació a la societat i a un centre educatiu per al seu desenvolupament integral, es fa necessària una bona relació de col·laboració i comunicació entre les persones vinculades amb l'infant.

2. Marc teòric

2.1. La comunicació

2.1.1. Objectius de la comunicació

Al nivell d'educació infantil la comunicació entre la família i l'escola és un aspecte fonamental que afecta significativament en el desenvolupament i benestar dels infants durant els seus primers anys escolars.

La interacció entre la família i l'escola per l'infant no només li proporciona suport i orientació en el seu procés d'aprenentatge, sinó que també es crea una col·laboració vital entre la família i els educadors o les educadores per a garantir un entorn educatiu enriquidor i positiu (Bordalba, 2019).

Alguns objectius claus de la comunicació entre família i escola són:

- **Deixar darrere el model unidireccional de la comunicació** on només hi hagi un emissor que envia un missatge o informació al receptor, els missatges són només d'un únic sentit, i utilitzar el model bidireccional de la comunicació, on tots els agents implicats siguin tant emissors com receptors de la informació, perquè el paper de receptor només sigui un agent passiu en el traspàs d'informació (Bordalba, 2019).
- **Involucrar a les famílies en el procés educatiu**, que tinguin un paper actiu en aquest procés. Això implica compartir informació sobre les experiències i activitats d'aprenentatge a l'aula, proporcionar recursos i urgències per a donar suport a l'aprenentatge a casa i, fomentar la participació de les famílies en activitats extraescolars i els diferents esdeveniments que es realitzin vinculats a l'escola.
- **Facilitar l'adaptació dels infants i de les famílies a l'escola**, ja que els infants no són els únics als quals els afecta la seva incorporació a un espai i entorn nou, sinó que les famílies també passen per un procés d'adaptació.

Pel que per elles és molt important conèixer de la mà dels docents o les docents, i de l'equip directiu de la institució, els objectius educatius del centre, les seves característiques generals, els continguts que es treballen i com els treballen... (Cruz & Borjas, 2019)

2.1.2. La importància de les estratègies comunicatives

“L'ús d'estratègies té les seves arrels en l'antiguitat, quan es referia a la persona que comandava un exèrcit o una armada, coneguda com a estrateg. Aquesta figura es distingia per la seva capacitat de maniobrar amb habilitat en situacions determinades. Actualment, el concepte d'estratègia es defineix com una manera de procedir que permet obrir vies d'accés per enfrontar-se al que és nou o desconegut” (Franco, 2004).

En el context educatiu actual, especialment per part dels docents, les estratègies comunicatives són fonamentals. Igual que l'estrateg de l'antiguitat, els docents han de saber maniobrar amb habilitat en diverses situacions per establir una comunicació efectiva amb les famílies. Aquesta capacitat de comunicació no només facilita la transmissió d'informació, sinó que també ajuda a crear un entorn de confiança i col·laboració, essencial per al desenvolupament òptim dels infants.

L'aplicació d'estratègies comunicatives per part dels docents permet abordar de manera eficaç les diferents necessitats i preocupacions de les famílies, així com les dinàmiques canviants de l'entorn escolar. Aquest enfocament estratègic facilita l'adaptació a noves circumstàncies i el tractament de situacions desconegudes, proporcionant una base sòlida per a una col·laboració fructífera entre famílies i escoles. Així, les estratègies comunicatives no només milloren la interacció i el suport mutu, sinó que també contribueixen significativament al benestar i al desenvolupament educatiu dels infants.

En l'etapa primerenca de l'educació és fonamental l'ús d'estratègies comunicatives, tenen un paper fonamental en la construcció de relacions sòlides, confiança mútua i, una col·laboració significativa entre les famílies i els docents o les docents.

No només són efectives a l'hora de transmetre informació sobre els avenços acadèmics o el benestar dels infants, sinó que també fomenten l'intercanvi de perspectives, expectatives i recursos entre les famílies i l'escola.

Bordalba (2018) presenta diverses estratègies que poden servir a qualsevol centre educatiu per a optimitzar la comunicació amb les famílies i donar al professorat eines bàsiques perquè puguin dissenyar plans de comunicació basats en les seves característiques i necessitats.

Les principals estratègies que presenta per a millorar la comunicació entre família i escola són les següents:

- **Missatges bidireccionals i positius:** Els missatges bidireccionals busquen l'enriquiment de la informació per les dues parts i l'obtenció d'acords educatius, un intercanvi d'informació, d'expectatives i punts de vista de manera recíproca. Per altra banda, una pràctica de la qual es fa un ús...
- **L'escola com a generadora de comunicació:** La comunicació ha de ser un dels objectius principals dels centres educatius i, més específicament, del professorat. L'escola té un paper actiu i fonamental com a generadora de comunicació, ha de crear espais, dissenyar dinàmiques de comunicació, i organitzar el centre de manera que els progenitors i famílies es sentin segurs i còmodes a l'hora de dialogar sobre el procés educatiu del seu fill o filla, entre altres temes.
- **Diferents canals per diferents missatges i nivells educatius:** El diàleg i traspàs de missatges entre família i docent ha de ser a través de canals de comunicació dels quals l'escola disposi per aquesta finalitat.

Generalment, les escoles disposen de molts medis per la comunicació amb les famílies, però gairebé sempre s'utilitzen els mateixos.

Per una banda, per a dur a terme una comunicació bidireccional els canals que s'empren principalment són: l'agenda, les entrevistes i els moments en què tenen contacte de forma informal.

Corvalán (2012) fa referència a l'escolta activa com un dels principis més important i a la vegada més difícils de tot el procés comunicatiu. Com també és rellevant mantindre una comunicació assertiva, treballar l'empatia, saber expressar-se, adequar els missatges verbals i no verbals tenint en compte el moment i la persona amb la qual estàs parlant...

Per altra banda, per a dur a terme una comunicació unidireccional, els mitjans de comunicació són: les reunions grupals, les circulars, la pàgina web del centre o els blocs.

Aparts d'aquests, Bordalba (2018) menciona molts més canals de comunicació igualment efectius, canals que s'exposaran més àmpliament en l'apartat *canals de comunicació entre família i escola*.

- **Comunicació verbal i no verbal:** Tant en la comunicació com en la interacció humana, podem transmetre missatges a través de la parla (oral i escrita), per també, a partir dels gestos, les mirades, el to de veu i altres elements no verbals. Per aquest motiu el professorat ha de tindre en compte tant els gestos, el to de veu i el llenguatge que s'utilitzi, com la gestió de l'entorn físic.

Corvalán (2012) al seu article esmenta que l'impacte d'un missatge depèn: 55% del llenguatge visual, 38% del llenguatge vocal i, el 7% del llenguatge verbal, per tant, confirma que per transmetre un bon missatge s'ha de dominar la comunicació verbal i no verbal.

- **Comunicació proactiva:** Adquirir una rutina i una flexibilitat en la freqüència i contingut dels missatges que es volen transmetre, fent que sigui una interacció positiva i normal, que no neixi d'una necessitat enllaçada a un missatge negatiu. La proactivitat també va lligat a adaptar-se a la diversitat de famílies, i les diferents situacions i interessos que poden presentar, creant estratègies que puguin facilitar la comunicació, que s'adapti als horaris laborals de les dues parts i, que superin les barreres lingüístiques o culturals que puguin haver-hi.

2.1.3. Importància de la comunicació dins de l'àmbit educatiu

La comunicació entre el professorat no només és fonamental, sinó que constitueix un pilar essencial per a la creació d'entorns educatius efectius i enriquidors per als infants. A l'etapa d'educació infantil, on el desenvolupament cognitiu, emocional, social i físic dels infants està en auge, la col·laboració i comunicació entre docents juga un paper crític en l'èxit dels programes educatius.

En l'actualitat, marcada per canvis constants, la institució educativa ha de mantenir-se actualitzada sobre les novetats i necessitats emergents, i col·laborar entre tots els agents involucrats per aprofitar els avantatges d'aquests canvis i mitigar-ne els possibles efectes negatius (Noáin & Belda, 2012). El treball conjunt dels docents d'un mateix cicle permet l'intercanvi d'experiències, la preparació conjunta del material didàctic, la comparació de diferents metodologies aplicades i els seus resultats a l'aula, així com la descoberta de noves motivacions i tècniques. Compartir idees, recursos i estratègies pedagògiques efectives permet als docents enriquir-se mútuament de la seva pràctica docent, millorant així la qualitat de l'ensenyament i l'aprenentatge dels infants (Salokangas i Ainscow, 2017).

Tot i això, molts docents tenen l'hàbit de treballar de manera individual, associant el treball en equip a la seva etapa d'estudiant, però la col·laboració és imprescindible. Treballar conjuntament i de manera col·laborativa facilita una visió més àmplia del que succeeix a l'aula i, sobretot, permet una atenció més individualitzada als infants. La comunicació regular permet compartir observacions, avaluacions i preocupacions sobre

el desenvolupament dels infants, així com identificar punts forts i aspectes que requereixin ajuda addicional. D'aquesta manera, es poden desenvolupar estratègies d'intervenció per garantir el progrés de tots els nens i nenes.

Segons Salokangas i Ainscow (2017), la col·laboració és un mitjà per assolir un objectiu col·lectiu, que permet l'aprenentatge d'actituds, hàbits i creences, i la construcció d'escoles com a espais d'aprenentatge per a tothom. Noáin & Belda (2012) ressalten la importància de les reunions o tutories entre el professorat com a moments propicis per a la comunicació en petits grups, on els educadors poden parlar i compartir experiències, eines i materials didàctics, així com idees, pensaments i observacions de manera constructiva per aportar el seu punt de vista.

Ara bé, per a una bona gestió dins de l'aula i entre professionals, no només és important la comunicació entre els docents sinó també amb l'equip directiu del centre educatiu. Sense una comunicació regular i periòdica, els docents no se sentiran plenament recolzats. Per a una comunicació efectiva entre directius i docents, és necessari establir moments de conversa i entrevistes personals, demostrant així confiança, seguretat i suport als educadors que treballen per un bé comú (Noáin & Belda, 2012). Els docents, com a referents dels infants en el dia a dia a les aules, han de mostrar aquests aspectes fonamentals en les seves relacions perquè els infants adquireixin habilitats de comunicació, col·laboració i empatia amb els seus iguals.

2.1.4. Importància de la comunicació amb els infants

La comunicació amb els infants, tant verbal com no verbal, és fonamental per al desenvolupament emocional, cognitiu, social i lingüístic. Els proporciona les eines necessàries per expressar-se i entendre la societat i el seu entorn.

Ajudar els infants des d'una edat primerenca a desenvolupar habilitats lingüístiques és essencial. Parlar amb ells en veu alta els proporciona models de llenguatge i els ajuda a ampliar el seu vocabulari i comprensió (Miranda, 2004). Crear moments i espais de comunicació fomenta que els infants facin preguntes, expressin les seves emocions i idees, i d'aquesta manera es promou el pensament crític i la creativitat. Això també els motiva a explorar i descobrir el món que els envolta.

L'infant, en l'etapa d'educació infantil, és un emissor peculiar i, a causa de la seva poca experiència, les relacions que aconsegueix establir amb el seu entorn són limitades. Com a aprenents, és fonamental tenir en compte tot el que comuniquem al seu voltant o directament amb ell, ja que en aquesta edat primerenca absorbeixen tot com esponges, integrant-ho en el seu subconscient.

Cal considerar que molts factors influencien l'infant, com els lingüístics, cognitius, afectius, socials i comunicatius, a més de tenir un ritme diferent per a conèixer i comprendre el món. Farkas (2014) explica que els infants, en l'etapa d'entre 0 a 3 anys, experimenten un gran procés de desenvolupament físic, cognitiu i socioemocional. Aquest és el període de màxima connexió i plasticitat neuronal, en el qual apareix el llenguatge, les funcions motrius gruixudes i fines, la coordinació, la percepció, la memòria, i es desenvolupen les primeres relacions significatives amb persones importants, com la família i els educadors.

Per aquests motius, el docent ha de conèixer les capacitats de l'infant per a crear el seu propi llenguatge, comprendre el valor de la imitació, els models proposats i el reforç, tant positiu com negatiu. L'infant, que està aprenent, necessita un guia que el condueixi a adquirir la competència comunicativa.

A més, l'infant és destinatari del missatge, i en educació infantil, els missatges que rep han de ser adequats a la seva condició, no només en la seva forma, sinó especialment en el seu contingut. En ser l'infant el destinatari, tendim a referir-nos a ells de forma generalitzada amb la "parla maternal", caracteritzada per una parla exagerada, amb velocitats i ritmes pausats, predominant les oracions interrogatives i les repeticions.

A mesura que el nen o la nena creix, la manera com els parlem evoluciona, augmentant la complexitat de les oracions (Miranda, 2004).

2.1.5. Importància de la comunicació amb les famílies

La comunicació és la base de les relacions humanes. Un dels principals beneficis d'una adequada comunicació és que genera un clima de confiança i seguretat per abordar qualsevol tema en particular. Per aquest motiu, la comunicació té un rol significatiu en les relacions humanes i, més concretament, en l'àmbit educatiu, on l'escola i la família actuen com a agents socialitzadors i formadors de l'infant (Villamizar, 2020).

Segons Bochaca i Calvet (2022), la comunicació oberta i constant entre l'escola i les famílies permet una col·laboració efectiva en l'educació dels nens i nenes. Quan les famílies s'involucren en el procés educatiu dels seus fills, s'estableix un entorn de cooperació i suport. Aquesta col·laboració facilita el compartir informació sobre el progrés acadèmic, el comportament i les necessitats individuals de l'infant. Això fomenta que les famílies se sentin participants en el procés educatiu i les encoratja a participar activament en activitats escolars com reunions i esdeveniments, cosa que és molt positiva per a l'infant.

Quan existeix una comunicació oberta, és més fàcil identificar i resoldre problemes, abordant les dificultats o preocupacions de l'infant de manera eficaç. L'objectiu principal d'una bona comunicació entre família i escola és la integració del vincle entre els dos agents per assolir un èxit educatiu (Villamizar, 2020).

No obstant això, la comunicació entre família i escola enfronta molts obstacles que cal treballar per ambdues parts per a superar-los i aconseguir una bona connexió.

Hornby i Lafaele (2011) assenyalen que sovint hi ha una manca de compromís per part de les dues parts, manca de temps, ja que tant els docents com les famílies disposen de poc temps per a una comunicació regular, diferents opinions que generen tensions i obstacles per a la col·laboració, i barreres lingüístiques o culturals que poden dificultar la comunicació efectiva i generar malentesos o desconfiança.

Abordar aquestes barreres de comunicació que poden sorgir en la nostra societat tan heterogènia requereix un esforç col·laboratiu tant de les famílies com de l'escola per a treballar conjuntament en pro d'una comunicació més oberta, inclusiva i efectiva. Els centres escolars i els equips docents haurien de donar més importància a la comunicació i detectar les barreres existents per intentar eliminar-les, utilitzant estratègies de comunicació per reduir la distància entre famílies i escola, i treballar junts per un fi comú (Bochaca i Calvet, 2022).

2.1.6. Normativa vigent al Currículum d'educació infantil respecte la comunicació

El nou Currículum d'educació i el Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil, reconeixen la importància de la comunicació en el desenvolupament integral en els nens i les nenes.

Al marc curricular la comunicació es considera una àrea transversal que abasta diversos aspectes del desenvolupament infantil, aspectes com el llenguatge oral i escrit, la interacció social, l'expressió corporal i la comprensió de l'entorn.

El currículum estableix diversos objectius i continguts específics relacionats amb la comunicació que els centres educatius han de tindre en compte en les seves planificacions i practiques pedagògiques.

El Decret d'educació al nou currículum (2023), emfatitza en desenvolupar l'habilitat de la comprensió auditiva en els infants, proporcionant-los estímuls com cançons, contes o converses per a treballar l'escolta i la comprensió. Reconeix la importància de desenvolupar habilitats de narració i conversa, que permeti als infants poder narrar o contar històries o experiències personals de manera adequada i coherent, practicant la narració oral les discussions grupals, les converses entre diferents persones...

Promou la utilització de diferents recursos materials i tecnològics per a la comunicació amb els infants, sobretot en casos amb infants amb necessitats educatives especials (NEE) o dificultats d'aprenentatge. Fent ús d'imatges, materials manipulatius i gestos per a reforçar i facilitar la comprensió d'aquests infants.

Alguns dels objectius específics que proposa el currículum d'educació infantil que tenen relació amb la comunicació i que s'espera que els infants treballin en l'etapa d'educació infantil són:

- **Desenvolupament de llenguatge oral:** Fomentar que els infants adquireixin un vocabulari ampli i divers.
- **Desenvolupament del llenguatge escrit:** Introduir als infants en el món de l'escriptura, promovent el seu interès per les lletres i nombres.
- **Desenvolupament d'habilitats socials:** Promoure la interacció positiva entre els nens i nenes, promovent el respecte mutu, l'empatia i col·laboració.

- **Expressió corporal:** Estimular l'expressió no verbal ni oral a través del moviment, dels gestos i expressions facials.
- **Promoure el diàleg i la interacció:** Crear moments en els quals els infants participin en converses i debats on puguin treballar les seves habilitats de comunicació i les seves capacitats d'expressió.

2.1.7. Canals de comunicació entre família i escola

Com indica Bordalba (2018), la implicació de les famílies en l'escola d'educació infantil és imprescindible i, encara avui en dia, constitueix un gran repte educatiu. La participació de les famílies en els centres educatius és un dret constitucional, que implica la seva participació en les estructures formals de gestió i decisió del centre, així com el dret a la informació. No obstant això, malgrat la teoria, la relació, cooperació i comunicació entre famílies i docents continua sent un gran desafiament educatiu.

La comunicació entre família i docent ha de comprendre dues tipologies de comunicació: la comunicació unidireccional i la comunicació bidireccional (Bordalba, 2018).

La comunicació unidireccional implica que la informació flueix només en una direcció, des de l'emissor cap al receptor, sense rebre una resposta o interacció per part de l'altra part. En aquest cas, l'emissor sol ser el docent i el receptor la família

Alguns exemples de canals de comunicació unidireccional són:

- **Agenda escolar:** Notes escrites a l'agenda que s'envien cap a casa de l'estudiant, proporcionant informació sobre esdeveniments o dates i informacions rellevants.
- **Circulars escolars:** Les circulars són documents escrits que es reparteix a les famílies per a proporcionar informació sobre esdeveniments o actes escolars sense la necessitat de rebre una resposta directa.
- **Pàgina web del centre:** Tenen informació sobre el calendari escolar, horaris, recursos educatius, notícies de l'escola... que es pot anar consultant per estar informat.
- **Cartells o tauler d'anuncis:** Serveixen per a informar sobre els pròxims esdeveniments, fites dels estudiants, pautes de comportament...

La comunicació bidireccional permet l'intercanvi d'informació entre dues o més parts i en ambdues direccions, les parts involucrades poden enviar i rebre resposta, això fa que sigui una interacció activa i continua (Kaplún, 1998).

Alguns exemples de canals de comunicació bidireccionals són:

- **Entrevista individual:** Les reunions individuals entre família i docent ofereix l'oportunitat de poder parlar cara a cara i expressar opinions, fer preguntes, discutir aspectes específics sobre el progrés de l'infant i rebre una retroalimentació al moment.
- **Reunions grupals:** Les reunions són una forma tradicional per a comunicar-se famílies i docent, pot servir per a informar, i resoldre dubtes de les famílies que també poden ajudar a les altres.
- **Formularis de retroalimentació:** Es pot proporcionar a les famílies formulàries de retroalimentació després d'esdeveniments escolars, tallers, reunions, perquè puguin compartir la seva opinió, suggeriments sobre l'experiència.
- **Fòrum de converses en línia:** Una plataforma educativa en línia on es pot oferir un fòrum per a les famílies i els mestres i les mestres per a discutir sobre temes en específic i compartir opinions i punts de vista.

L'ús de diversos canals de comunicació ofereix nombrosos avantatges, com ara un major accés a la informació, facilitats en la comunicació i col·laboració entre els dos agents, més participació de les famílies en els centres educatius i una retroalimentació més immediata i contínua. No obstant això, també sorgeixen una sèrie d'inconvenients, com les barreres d'accés, atès que no totes les famílies tenen les mateixes oportunitats, els recursos limitats i les barreres lingüístiques. A més, poden produir-se malentesos en la comunicació escrita a causa de la manca de context i una sobrecàrrega d'informació per a les famílies, especialment si es fan servir tots els canals de comunicació simultàniament (Bohaca i Calvet, 2022).

Aquestes diverses opcions de canals de comunicació es creen per respondre a les carències existents en aquest àmbit. Tot i que encara es percep la manca de relació, aquest tema no s'ha d'oblidar i és necessari l'esforç per part de tots dos agents perquè es pugui implementar de manera continuada.

2.1.8. Propostes per millorar aquests canals de comunicació

Els canals de comunicació són eines mitjançant les quals es transmet informació d'una persona o un grup de persones a un altre. Aquests canals poden ser utilitzats tant de forma oral com escrita, essent essencial determinar quin tipus d'informació es vol transmetre i com es desitja que arribi al receptor.

En l'apartat anterior, he esmentat diferents canals que les escoles empren per comunicar-se amb les famílies, explicant quins són i per què funcionen. Tanmateix, malgrat la varietat de canals disponibles, la comunicació amb les famílies continua sent un repte. La raó és clara: no tothom disposa dels mateixos recursos per fer ús d'aquests canals, i es poden presentar desafiaments com barreres lingüístiques, diferències culturals, limitació de temps o recursos. Per aquest motiu, és necessari millorar i adaptar aquests canals de comunicació perquè siguin accessibles per a tothom.

Un factor clau és saber escollir el canal més adequat segons el moment i la situació, per la qual cosa podem fer ús dels principis teòrics de la Media Richness Theory (MRT). Aquesta teoria, contextualitzada per Bordalba (2018) en el seu article, estableix dues tipologies de canals: els canals rics, que són molt efectius per comunicar missatges importants, i els canals pobres, que haurien d'utilitzar-se per a informació menys essencial.

Segons la MRT, la riquesa del contingut ve determinada per quatre variables:

- La capacitat de rebre una retroacció immediata.
- La capacitat de transmetre missatges visuals i altres, a part de la comunicació verbal.
- La possibilitat d'utilitzar el llenguatge per explicar una idea.
- La possibilitat de personalitzar un missatge.

D'acord amb aquesta teoria, els missatges transmesos de manera presencial cara a cara (en entrevistes o contactes informals) i la via telefònica serien els canals més adequats per comunicar missatges més complexos, mentre que canals com l'agenda escolar o el correu electrònic són efectius per transmetre informació menys rellevant. Altres aspectes que cal millorar inclouen l'ús de canals bidireccionals per compartir experiències i punts de vista, i evitar l'ús erroni de les tutories o entrevistes fent-les merament informatives.

Quan es comunica amb la família, és important tractar aspectes positius en comptes de centrar-se només en problemes de comportament o baixos resultats acadèmics.

És fonamental establir una rutina de comunicació contínua però no excessiva, ja que això pot ajudar les famílies a seguir millor les informacions rebudes del centre escolar. Finalment, cal adaptar les entrevistes amb les famílies i les reunions grupals per facilitar la conciliació laboral i familiar, millorant així la qualitat i quantitat de les interaccions amb la família (Bochaca, 2015).

2.2.La família

2.2.1. Tipus de família

L'evolució de les estructures i tipologies familiars ha experimentat canvis significatius al llarg del temps, reflectint els canvis socioeconòmics, culturals i les transformacions en les percepcions i pràctiques de criança i convivència.

En el passat, les estructures familiars predominantment consistien en dues figures parentals juntament amb els seus fills i filles, representant el model d'unitat familiar considerat ideal. Aquesta estructura, coneguda com a família nuclear, assignava rols clarament diferenciats dins de la unitat familiar, amb el pare assumint el paper principal de proveïdor econòmic i la mare encarregant-se principalment de l'educació dels fills i dels afers domèstics (Ialorenzi, 2012).

Tot i que encara es poden trobar famílies amb aquesta tipologia, aquest model ja no és predominant i ha experimentat canvis significatius. Les estructures familiars estaven anteriorment definides pels rols de gènere i la concepció tradicional de matrimoni, però actualment les famílies són més diverses en la seva estructura, els rols de gènere i les relacions afectives.

Segons el Gran Diccionari de la Llengua Catalana (GDLC), una família és una "unitat social formada per un grup d'individus lligats entre ells per relacions de matrimoni, parentiu o afinitat." Aquesta definició no especifica el gènere, la quantitat o la relació entre els membres, reflectint les noves concepcions dels diversos tipus de família.

És essencial comprendre els diferents tipus de família existents per poder atendre les seves necessitats, així com també és important reconèixer i comprendre la diversitat familiar.

Actualment, les famílies poden presentar una gran diversitat de característiques i podem experimentar canvis en el tipus de família al llarg de la nostra vida. A més dels canvis socioeconòmics, l'arribada de noves famílies immigrants a la nostra societat ha contribuït a aquest canvi, cohabitant una gran diversitat de famílies amb característiques socials i culturals diferents (Iribarren, 2010).

TIPUS DE FAMÍLIA	DEFINICIÓ
Família nuclear	Composta per dos progenitors i els fills biològics o adoptats. Forma més tradicional d'unitat familiar.
Família extensa	Inclou parents addicionals apart dels progenitors i fills o filles, parents com els avis, tiets cosins...
Família monoparental	Esta formada per un únic progenitor i els seus fills o filles. Aquesta situació ve donada per un divorci, una separació, viudesa, o la decisió de tindre un fill o filla com a pare o mare soltera.
Família homoparental	Esta formada per una parella del mateix gènere que te descendència biològica o adoptada.
Família reconstituïda	Sorgeix quan un o els dos progenitors tenen fills o filles de relacions anteriors i creen una nova família. Els dos descendents de cada progenitor es converteixen en germanastres.
Família sense fills	Parelles que no tenen descendència, ja sigui per elecció pròpia o per un fet involuntari. Pot estar formada per una parella de qualsevol orientació sexual.
Família adoptiva	Esta formada per pares que han adoptat fills o filles legalment.
Família d'acollida	Formada per pares que cuiden temporalment de infants que no son biològicament seus, proporcionant-li un entorn segur fins que puguin tornar amb la seva família biològica o ser adoptats.

Taula 1. Tipus de família. (Font: Elaboració pròpia, 2024).

2.2.2. Funció i importància de la família per l'infant

La família exerceix un paper crític en la vida de l'infant, ja que constitueix el seu primer entorn on experimenta amor, seguretat, benestar i desenvolupa vincles emocionals. En aquest context, es desplega el desenvolupament de l'ésser humà com a individu social, assolint funcions essencials com la preparació per assumir rols socials, l'adquisició de valors i el control dels impulsos (Palacio & Múnera, 2018).

A més, segons Flaquer (1995), la família compleix diverses funcions fonamentals, com ara el desenvolupament de rols dins del nucli familiar, la creació d'un entorn segur i estable, i l'oferta d'amor, afecte i atenció que afavoreixen la autoestima i la seguretat emocional de l'infant. La interacció amb els membres familiars mitjançant el joc, la conversa i l'exploració estimula el desenvolupament cognitiu de l'infant, sent el lloc on primerament adquireix habilitats lingüístiques, cognitives i socials.

Els membres de la família, especialment els pares, germans i altres persones amb les quals l'infant passa més temps, serveixen com a models de comportament. L'infant, a través de l'observació i la imitació dels comportaments i actituds del seu entorn, assimila les normes socials, habilitats, valors i formes d'actuar.

La família, com la societat mateixa, és un entorn dinàmic, i qualsevol canvi en aquest entorn afecta tota la comunitat i els seus membres. Les situacions de conflicte, com la violència intrafamiliar, la separació dels pares o la manca d'afecte i atenció, tenen repercussions negatives en l'equilibri emocional i el desenvolupament personal i social de l'infant.

D'aquí la rellevància d'incidir en el paper de les famílies en la transmissió de valors i principis individuals, ja que això repercuteix directament en el comportament de la societat (Flaquer, 1995).

Com assenyalen Palacio & Múnera (2018), la comunicació també assumeix un rol crucial dins de la família. És imprescindible la capacitat d'escoltar i respectar les opinions dels altres membres, i cadascun d'ells ha de ser conscient de les seves pròpies opinions i emocions, per tal de crear un entorn comunicatiu i comprensiu.

La manca de comunicació pot posar en risc la unitat familiar, i per tant, és essencial fomentar espais i moments de comunicació a casa. No obstant això, en l'actualitat, s'ha observat un distanciament emocional entre els membres de les famílies, amb menys temps dedicat a la convivència i a la comunicació, en part a causa dels avenços en les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) (Sureda et al., 2010).

L'ús excessiu d'aquestes tecnologies pot tenir un impacte negatiu en la comunicació familiar, provocant una desconexió emocional i una falta d'atenció a les interaccions cara a cara.

3. Teories relacionades amb la comunicació

3.1. Teoria de l'aprenentatge social d'Albert Bandura

La teoria de l'aprenentatge social d'Albert Bandura, desenvolupada l'any 1977, constitueix un marc teòric que atorga una gran importància a l'observació, la imitació i el model en el procés d'aprenentatge d'un infant. Bandura sosté que l'aprenentatge no es limita a l'associació d'estímul i respostes, sinó que també implica l'observació del comportament dels altres que ens envolten.

Així doncs, segons aquesta teoria, els individus adquireixen nous comportaments mitjançant l'observació dels comportaments dels altres. Bandura també sosté que, en el procés d'aprenentatge, els individus es veuen influïts per processos de condicionament i reforç, ja sigui positiu o negatiu, que sorgeixen de l'entorn que els envolta (Triglia, 2015).

Perquè l'aprenentatge social tingui lloc, l'individu ha de prestar atenció al model de referència i al seu comportament, ha de recordar la informació observada i, finalment, ha de disposar de les habilitats necessàries per reproduir el comportament observat. A més, el component cognitiu juga un paper rellevant, ja que la persona que està aprenent participa activament en el procés de formació (Triglia, 2015).

Aquesta teoria de l'aprenentatge té diverses implicacions rellevants per als infants, les famílies i els docents en l'àmbit educatiu i de criança. Els pares, cuidadors i educadors actuen com a models de referència amb els seus comportaments i actituds, i poden implementar estratègies de modelatge per ensenyar habilitats socials, acadèmiques i de

comportament als infants. Així mateix, les famílies poden promoure l'aprenentatge social mitjançant la interacció en jocs i activitats.

Per tant, esdevé evident que la comunicació efectiva entre famílies i docents és crucial per proporcionar als infants entorns segurs i estimulants, amb oportunitats d'aprenentatge i models de comunicació positius i constructius.

3.2. Teoria del doble vincle de Gregory Bateson

La teoria del doble vincle, proposada per l'antropòleg Gregory Bateson el 1940, tracta sobre situacions comunicatives en les quals es reben dos o més missatges contradictoris. Els doble vincles es caracteritzen per la presència de dos tipus de missatges contradictoris: el missatge explícit o verbal (missatge u) i el missatge implícit (missatge dos).

En aquest escenari, l'individu es troba davant d'una contradicció entre aquests missatges i és incapaç d'evitar contradir-ne un. Aquesta situació pot provocar confusió, indecisió, preocupació i ansietat, ja que l'individu no pot trobar una resposta adequada.

L'efecte del doble vincle pot conduir a un col·lapse emocional i tenir conseqüències negatives per al benestar emocional i la salut mental. Això es manifesta en confusió, ansietat, tensió, incapacitat per a reaccionar i trastorns psicològics com l'ansietat i la depressió. Especialment en el cas dels infants, les contradiccions amb les persones del seu entorn poden dificultar la comprensió en les relacions de comunicació i generar estrès i conflictes interns.

Pel que fa a la comunicació família-escola, les famílies poden rebre missatges contradictoris per part de l'escola, com ara opinions positives i negatives sobre l'infant, o expectatives divergents sobre el seu paper en l'educació. Això pot generar confusió a les famílies.

La teoria del doble vincle ofereix una perspectiva útil per comprendre les dificultats de comunicació entre família i escola, especialment quan hi ha diferents punts de vista, expectatives i objectius (Pérez, 2023).

3.3. Model d'Epstein de les esferes sobreposades d'influència

Després de moltes investigacions sobre les relacions o vincles entre els centres escolars, les famílies i la comunitat, molts investigadors agafen com a referència el model proposat per Epstein a l'any 2002, el model de les esferes sobreposades d'influència.

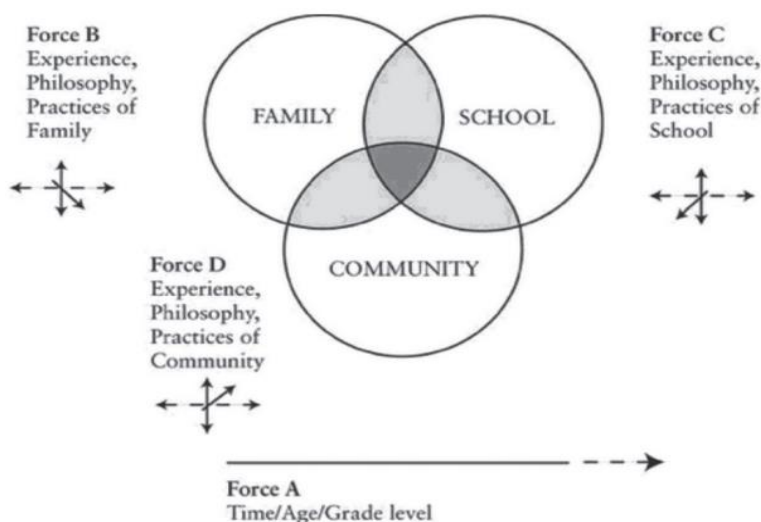

Figura 1. Model d'Epstein de les esferes sobreposades de influència

Aquest model està enfocat a la participació en l'àmbit escolar que implica quatre contextos d'aprenentatge (quatre esferes), caracteritzades pel subjecte que les vincula, l'estudiant. Les altres esferes són les que he esmentat anteriorment, el centre escolar, la família i la comunitat.

El model s'afirma en tres idees fonamentals: considerar a l'estudiant o l'estudiant l'objectiu prioritari en la relació dels tres contextos, reconèixer el valor que tenen les relacions de col·laboració entre el centre educatiu, la família i les entitats comunitàries per generar afectes positius als agents implicats i, identificar i actuar sobre els factors que afavoreixen l'apropament o distanciament entre els centres educatius i les famílies (Blanco, 2019).

Segons Blanco (2019), Epstein va identificar sis tipus d'implicacions entre la família-comunitat que són importants per a l'aprenentatge de l'alumnat i per fer més efectiva la relació i comunicació entre centres educatius i famílies:

- **Parenting.** Ajuda per part dels centres escolars a les famílies perquè puguin assolir les seves responsabilitats bàsiques respecte a l'educació dels seus fills o filles.
- **Communication.** Fa referència a la comunicació bidireccional entre pares, mares, tutors i docents sobre els aprenentatges a l'escola, el progrés de l'alumnat, característiques personals dels fills o filles...

- **Volunteering.** Voluntariat de les famílies al centre educatiu, en activitats extraescolars, activitats a l'aula, per donar suport al centre i a les activitats de l'alumnat, en esdeveniments especials...
- **Learning at home.** Seguiment de l'aprenentatge acadèmic a casa, promovent la implicació i l'ajuda parental en les activitats d'aprenentatge del fill o la filla. Parla també de la possibilitat que el docent o al docent creï aquestes activitats d'aprenentatge per a treballar a casa.
- **Decision making.** Participació dels pares, mares i tutors en els òrgans de decisions i gestions del centre educatiu, com per exemple el Consell Escolar o AFA (Associació de famílies d'alumnes).
- **Collaboration with the community.** Identificar i integrar recursos i serveis de la comunitat per ajudar a les escoles, les famílies i l'alumnat.

Aquest article confirma la tesi que la relació i comunicació entre la família i escola és crucial i perquè es doni és necessari que s'involucrin totes les parts implicades i que treballin en equip, coordinades, compartint informació, recursos i estratègies bidireccionalment per a poder arribar a un objectiu comú.

4. Marc metodològic

4.1. Hipòtesi de partida

La hipòtesi inicial sosté que *la comunicació efectiva entre la família i l'escola és un element crucial per al desenvolupament integral dels infants*. Aquesta postulació es fonamenta en la idea que una interacció comunicativa fluida, col·laborativa i oberta entre pares, mares, tutors legals i docents crea un entorn propici per al benestar i el procés evolutiu dels joves.

En aquest estudi, m'abocaré a analitzar i explorar a fons aquesta hipòtesi, investigant com i en quin context emergeix aquesta comunicació, quins elements la faciliten i quins la dificulten, així com el seu impacte en el desenvolupament de l'infant.

A més, mitjançant aquesta recerca, aspiro a aportar al disseny d'un nou canal de comunicació que beneficiï tant les famílies com els docents, contribuint, d'aquesta manera, al desenvolupament òptim dels infants.

4.2. Objectius de la investigació

L'objectiu principal d'aquesta investigació és:

- Analitzar en profunditat la relació entre la comunicació entre la família i l'escola i el seu impacte en el desenvolupament integral de l'infant.

Els objectius específics de la investigació són els següents:

- Identificar les barreres i els canals facilitadors de comunicació entre la família i l'escola.
- Explorar la percepció i la satisfacció de la família i del professorat en relació amb la seva comunicació.
- Desenvolupar estratègies per millorar la comunicació entre la família i l'escola.

Mitjançant aquests objectius, s'aspira a comprendre els factors que influeixen en la quantitat i la qualitat de la comunicació, a avaluar la disponibilitat de recursos, a analitzar les estratègies implementades a les escoles i a proposar noves iniciatives per aconseguir una millora. A més, es pretén conèixer la percepció i el punt de vista dels agents involucrats en l'educació dels infants sobre els canals de comunicació utilitzats habitualment i a identificar possibles àmbits d'acció per a una millora contínua.

4.3. Esquema de la investigació

Aquest mapa conceptual indica l'estructura d'aquest treball d'investigació i quins són els seus objectius i fases i dimensions clau d'aquesta relació de comunicació entre família i escola.

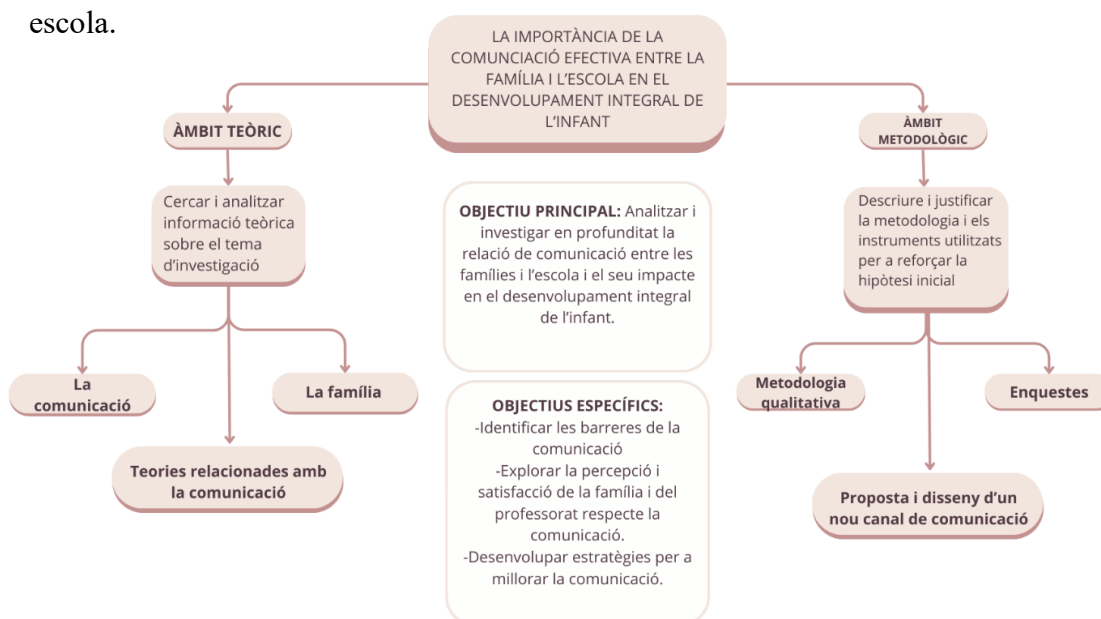

Figura 2. Mapa conceptual sobre l'esquema de la investigació

4.4.Disseny

4.4.1. Introducció

En l'actual context educatiu, la retroalimentació proporcionada pels diversos agents implicats en la formació d'un infant ocupa un paper crucial en la millora constant dels processos pedagògics. En aquest sentit, s'han desenvolupat enquestes adreçades tant a docents com a famílies amb la finalitat de recopilar informació rellevant que permeti comprendre les seves percepcions, necessitats i expectatives en relació amb l'educació dels estudiants i la interacció entre aquests dos agents.

Aquest treball no només pretén proporcionar un marc teòric sòlid, sinó també brindar orientacions pràctiques i exemples concrets que puguin ser aplicats per institucions educatives i professionals del sector. Es preveu que els resultats obtinguts contribueixin de manera significativa a reforçar la col·laboració i la comunicació entre l'escola i les famílies, fomentant un entorn d'aprenentatge inclusiu, participatiu i orientat a l'èxit acadèmic i personal de tots els estudiants.

4.4.2. Metodologia d'investigació

La metodologia d'investigació emprada en aquest treball per a l'obtenció de dades, amb l'objectiu d'analitzar-les i aportar testimonis autèntics a la recerca, és la metodologia mixta.

Sampieri (2018) determina que la metodologia mixta d'investigació integra tant elements quantitatius com qualitatis en el mateix estudi, amb l'objectiu de proporcionar una comprensió més completa d'un tema d'investigació.

L'instrument de recollida de dades utilitzat, que serà explicat més detalladament posteriorment, és l'enquesta. A través d'aquesta eina, s'obtindrà una compilació de dades numèriques i narratives, basades en les percepcions i experiències tant dels docents com de les famílies dels infants.

Mitjançant aquest instrument d'investigació i aquesta metodologia, l'objectiu de la recerca és determinar si existeix una comunicació efectiva entre els docents i les famílies dels infants.

4.4.3. Mostra

La selecció de la mostra constitueix un aspecte crític en qualsevol investigació, determinant per al disseny de l'estudi i la recopilació de dades sobre els subjectes, objectes o esdeveniments d'interès.

Davant la complexitat de recollir dades d'una població extensa, s'ha optat per focalitzar la mostra en una fracció representativa de la població que proporcioni la informació requerida. En aquest sentit, la mostra es concentra en docents de 8 centres d'educació infantil, tant concertats com públics, ubicats a la província de Tarragona.

El conjunt de 30 enquestes, adreçades tant a professionals de l'educació com a famílies, van ser elaborades amb detall i rigor, amb l'objectiu de proporcionar una oportunitat per a la reflexió sobre les experiències i realitats individuals de cadascun dels participants.

Pel que fa a les enquestes dirigides a les famílies, s'ha decidit seleccionar aquelles vinculades als infants matriculats en aquests 8 centres educatius. Aquesta elecció permetrà obtenir informació integral dels 2 principals agents implicats en l'educació d'aquests infants.

4.4.4. Població

Per a la selecció de la població d'estudi, s'han considerat diversos factors.

En primer lloc, s'ha tingut en compte la situació geogràfica, optant per la província de Tarragona com a àmbit d'investigació. Aquesta elecció s'ha realitzat amb la finalitat de delimitar clarament l'àrea geogràfica d'interès, proporcionant un marc específic per a l'estudi i permetent una contextualització rellevant dels resultats obtinguts.

Den segon lloc, s'ha tingut en consideració la selecció de 2 tipus d'individus per a la mostra. S'han inclòs membres del personal docent que treballen en centres d'educació infantil.

Aquesta elecció permetrà obtenir una visió interna sobre les pràctiques educatives, així com identificar els reptes i les necessitats específiques relacionades amb la comunicació entre les famílies i l'escola.

D'altra banda, s'ha seleccionat famílies amb fills o filles matriculats en aquests centres d'educació infantil. Aquesta decisió té com a objectiu recollir les perspectives,

preocupacions, opinions i experiències personals de les famílies en relació amb l'educació dels seus fills, així com la seva visió sobre la comunicació amb l'escola.

Segons Bisquerra (2009), la població representa el conjunt de tots els individus als quals es desitja fer extensius els resultats de la recerca. Així, la delimitació de la població proporcionarà un marc d'abast clar per a l'estudi, permetent una comprensió detallada i exhaustiva de les dinàmiques de comunicació entre famílies i escola en l'àmbit de l'educació infantil.

4.5.Recollida de dades

4.5.1. Instrument per la recollida de dades

L'instrument triat per a la recollida de dades en aquesta investigació ha estat l'enquesta, seleccionada per la seva capacitat d'arribar a un ampli nombre de participants i recopilar una gran quantitat de dades de manera eficient.

Com indica Bisquerra (2009), en el plantejament d'aquest procés d'investigació mitjançant enquestes, es destaquen quatre fases essencials: establir els objectius de la investigació, planificar i seleccionar la mostra, recollir les dades, i finalment, analitzar i interpretar les dades obtingudes.

Abans de distribuir les enquestes, mitjançant un document *word*, van ser sotmeses a un procés de validació i revisió per part de 3 professionals de l'educació de la Universitat Rovira i Virgili (URV), un d'ells és professor d'educació primària, amb 5 anys d'experiència, una altra doctorada en educació amb 20 anys d'experiència i, per últim, una docent doctorada en biologia i professora del departament de bioquímica i biotecnologia.

Aquests docents, amb una àmplia experiència en l'àmbit de l'educació, van proporcionar una retroalimentació constructiva per tal de garantir la seva idoneïtat i fiabilitat.

El conjunt de 30 enquestes, adreçades tant a professionals de l'educació com a famílies, van ser elaborades amb detall i rigor, amb l'objectiu de proporcionar una oportunitat per a la reflexió sobre les experiències i realitats individuals de cadascun dels participants.

4.5.1.1. Enquestes amb el personal docent

En la segona fase del procés d'investigació, que correspon a la planificació i selecció de mostres, es va dur a terme una selecció de les persones del món educatiu que formarien part de la investigació, tenint en compte la seva disponibilitat i la seva intenció de participar-hi.

En relació amb la selecció, es volia considerar l'àmplia varietat de centres escolars disponibles, ja que cadascun pot presentar una realitat diferent segons la seva tipologia (privats, concertats o públics) i la seva ubicació (centre de la ciutat, barris, zones perifèriques, etc.).

A causa d'aquests criteris, el grup de participants enquestats va ser de 15 docents procedents de 8 centres educatius diferents: 4 concertats, 3 públics i 1 de privat. D'aquests centres, 3 es troben al centre de la ciutat, 2 en barris, 1 en un poble i 1 a prop de la costa.

Pel que fa a la formulació de les preguntes de l'enquesta, es va optar per preguntes obertes en lloc de tancades per obtenir informació més directa i amb les paraules pròpies dels enquestats. Les preguntes tancades podrien haver influït de manera involuntària en les respostes dels participants (Bisquerra, 2009).

Per tant, després d'elaborar les preguntes i realitzar les modificacions suggerides pels docents de la universitat, es va procedir a l'enquesta del personal docent:

1. Com descriuria la quantitat de comunicacions escola-família? O aula-família? Per què?
2. Com descriuria la qualitat de la comunicació classe-famílies amb els ítems següents?

Excel·lent: la informació que es tramet és informació ben pensada i contrastada, organitzada i agendada amb l'organització d'inici de curs i no fruit de la improvisació.

Bona: la informació que es tramet és informació ben pensada i contrastada, fruit de temes que no s'han tingut en compte a l'inici de curs, però que s'envien amb suficient antelació.

Suficient: La informació que es tramet és informació de temes que sorgeixen del dia a dia a la classe, d'un dia per l'altre, quasi improvisats.

3. De quina manera promou i valora la participació de les famílies en la comunicació i col·laboració de l'escola?
4. Ha notat alguna correlació amb la participació activa de les famílies i el progrés dels infants?
5. Quina és la seva opinió sobre els canals de comunicació emprats per l'escola, com l'agenda, el correu electrònic, la pàgina web del centre? Quin canal de comunicació considera més efectiu o prefereix en la seva experiència?
6. Ha experimentat barreres o dificultades en la comunicació amb les famílies? Quina considera que és la barrera o dificultat més significativa?
7. Quines estratègies considera més efectives per a superar aquestes barreres o dificultats?
8. Pot compartir alguna experiència positiva relacionada amb la comunicació entre la família i l'escola? I alguna negativa?
9. L'escola proporciona recursos o facilitats per a la comunicació i participació de les famílies?
10. Te algun suggeriment o recomanació per a millorar la comunicació entre la família i l'escola des de la perspectiva d'educadora o educador?

4.5.1.2. Enquestes a les famílies dels alumnes

Pel que fa a les enquestes dirigides a les famílies, es van realitzar a les famílies dels infants que assisteixen als mateixos col·legis on es van fer les enquestes al personal docent. Aquesta decisió permet obtenir resultats més complets i contrastar les diferents perspectives, ja que les realitats percebudes poden coincidir o, al contrari, diferir significativament de la realitat.

Per aquests motius, les famílies enquestades, un total de 15, pertanyen també a 8 centres educatius diferents: 4 concertats, 3 públics i 1 privat. D'aquests centres, 3 es troben al centre de la ciutat, 2 en barris, 1 en un poble i 1 a prop de la costa.

A l'hora de formular les enquestes per a les famílies, que es van realitzar en línia, va ser important assegurar-se de que estiguessin redactades de manera clara i concisa, evitant

l'ús de llenguatge tècnic o complicat. A més, es va procurar que fossin breus i evitessin preguntes tancades o que poguessin influir o condicionar les respostes.

Per comprovar la claredat i la comprensibilitat de les enquestes, van ser enviades, igual que les enquestes per als docents, a tres professionals de la universitat per a la seva revisió i possibles modificacions. Un cop verificades, les enquestes es van enviar a les famílies seleccionades.

L'enquesta per a les famílies va ser la següent:

1. Com descriuria la comunicació amb la docent o el docent del seu fill o filla? Per què?
2. Amb quina freqüència es comunica amb l'escola?
3. Sent que l'escola valora la seva participació en l'escola i, més concretament, a l'aula?
4. Participa activament a les activitats escolars o les reunions amb les famílies? En cas de que la resposta sigui afirmativa, com ha sigut la seva experiència en aquestes activitats o reunions?
5. Què opina sobre els canals de comunicacions que utilitza l'escola (correu electrònic, agenda, pàgina web del centre) Prefereix algun canal en particular?
6. Ha experimentat alguna barrera/dificultat en la comunicació amb l'escola? Si la resposta és afirmativa, quina és la barrera/dificultat ha sigut la més significativa
7. L'escola proporciona recursos o facilitats per a la comunicació o la seva participació en l'escola?
8. Pot compartir alguna experiència positiva relacionada amb la comunicació entre la família i l'escola? I alguna negativa?
9. Pot posar un exemple en el qual la comunicació entre escola-família ha ajudat al desenvolupament escolar del seu fill/filla?
10. Te algun suggeriment o recomanació per a millorar la comunicació entre les famílies i l'escola?

4.6. Resultats de la recerca

4.6.1. Anàlisi dels resultats

Les enquestes van ser dissenyades amb l'objectiu d'obtenir informació sobre les experiències i opinions de les dues parts involucrades en l'educació d'un infant: el personal docent i les famílies. L'anàlisi de les dades recopilades proporcionarà una visió integral d'una situació real actual, permetent observar els punts en comú i les discrepàncies que poden sorgir entre docents i familiars.

A més, aquesta anàlisi permetrà detectar problemes o aspectes a millorar en les dinàmiques comunicatives actuals, amb la finalitat de promoure una comunicació més efectiva i fluida, així com millorar la col·laboració i el benestar dels infants.

A continuació, es presentaran els resultats de les enquestes organitzats per facilitar-ne la comprensió i la lectura i, relacionats amb els autors, esmentats anteriorment, que exposen les seves idees sobre la comunicació.

4.6.1.1. Anàlisi de les enquestes al professorat

Pel que fa a les enquestes al professorat d'educació infantil, es va aprofundir en la freqüència, la qualitat i els canals de comunicació que utilitzen en els centres educatius on treballen.

També es va indagar sobre les experiències positives i negatives derivades d'aquesta implementació i quines estratègies consideren més efectives en la comunicació amb les famílies dels seus estudiants.

Les experiències que els docents viuen diàriament amb les famílies dels infants poden ser molt diverses a causa de factors geopolítics, econòmics i culturals. Per aquest motiu, era important que els docents enquestats pertanyessin a diferents centres educatius situats dins la província de Tarragona, però separats entre si, per tal d'obtenir resultats heterogenis que reflectissin diverses realitats.

- Descripció de la quantitat de comunicacions entre família-escola

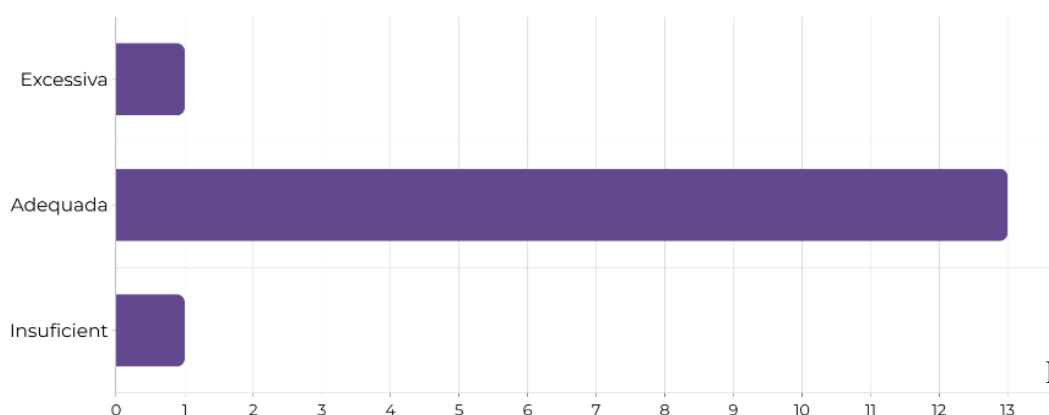

Figura 3

La gràfica representa la percepció dels docents sobre la quantitat de comunicacions entre la família i l'escola, i indica que la gran majoria dels docents (87%) estan satisfets amb la quantitat de comunicacions entre la família i l'escola, considerant-la adequada.

Aquestes docents esmenten la necessitat i la importància de mantenir informats de manera freqüent i constant a les famílies, sobretot dels progressos i necessitats que poden anar sorgint durant el curs.

Pel que fa a aquesta necessitat d'una comunicació freqüent, Bochaca (2015), indica la importància de poder fer una adaptació d'horaris de les entrevistes o les reunions grupals amb l'objectiu de facilitar la conciliació laboral i familiar i millorar la quantitat, encara que també la qualitat de les posades en contacte.

Només una petita fracció dels docents (6.5%) considera que la comunicació és excessiva, ja que sovint reben informació de diferents tipus i moltes vegades es perden la informació més important.

Una proporció igualment petita (6.5%) creu que és insuficient, pel fet que en alguns casos han rebut queixes per part de les famílies de la falta d'informació.

Això suggereix que, en general, la percepció sobre la quantitat de comunicacions és positiva entre els docents.

- Descripció de la qualitat de comunicacions entre família-escola

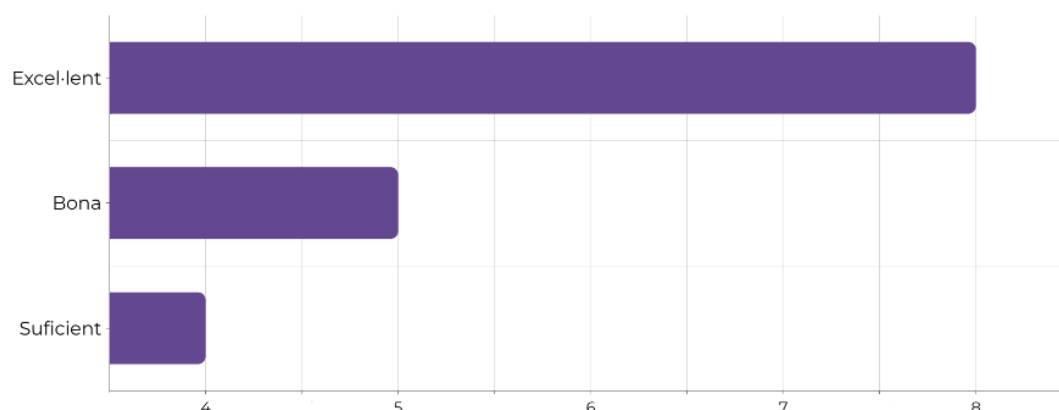

Figura 4

La gràfica mostra les opinions dels docents sobre la qualitat de les comunicacions entre la família i l'escola.

Ens indica que més de la meitat dels docents (57%) consideren que la qualitat de les comunicacions entre la família i l'escola és excel·lent. La majoria consideren essencial tindre la informació organitzada i preparada des de l'inici del curs per a poder fer-se-la conèixer a les famílies, encara que sempre hi ha informació que s'ha d'anar donant al llarg del curs escolar.

Un percentatge significatiu (36%) opina que la qualitat és bona, mentre que només un petit percentatge (7%) creu que és suficient, pel fet que és enviada amb poca antelació, i això, depenent del cas, pot portar conseqüències negatives amb les famílies de l'alumnat.

En conjunt, això suggereix que la majoria dels docents tenen una percepció positiva de la qualitat de les comunicacions, amb molt pocs considerant-la només suficient.

- Formes de promoure la participació de les famílies

Per a aquesta pregunta sobre com promoure la participació i col·laboració de les famílies, i de com ho valoren els docents, no he pogut fer una gràfica per a representar els resultats perquè han sigut diversos i extensos, per aquest motiu faré una anàlisi breu d'aquests.

Totes les docents enquestades valoren positivament la participació i col·laboració de les famílies, ja sigui en les reunions, en activitats dins de l'aula, activitats extraescolars... És una manera de poder conèixer molt més dels infants i el seu entorn més proper, i una molt bona forma de poder crear un ambient de confiança i una relació estreta amb les famílies.

Hi ha casos en els quals les famílies es mostren reticents a aquesta aproximació cap a les docents dels seus fills i filles, però aquestes segueixen intentant crear aquest vincle tan essencial i important per als infants.

I com bé exposa Epstein (2001) a la seva teoria de les esferes sobreposades d'influència, un entorn de suport i coherència entre la família i l'escola ajuda els nens i nenes a sentir-se segurs i confiats, la qual cosa millora la seva autoestima i habilitats socials, els nens els pares dels quals estan en contacte regular amb els seus mestres també tendeixen a adaptar-se millor a l'entorn escolar i mostren comportaments més positius a l'aula, pel fet que la comunicació facilita una millor comprensió de les expectatives i normes tant a casa com a l'escola (Blanco, 2019).

- Existència d'una correlació entre la participació de les famílies i el progrés dels infants

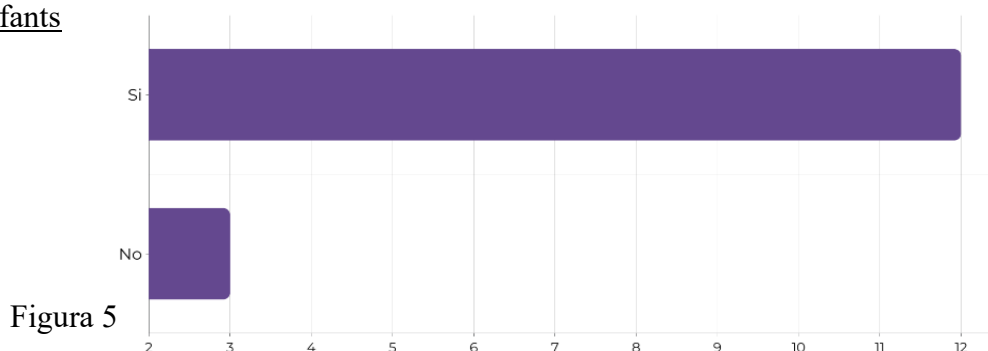

Figura 5

La gràfica mostra la percepció dels docents sobre l'existència d'una correlació entre la participació de les famílies a l'escola i el progrés dels infants.

Indica que la gran majoria dels docents (86%) perceben que existeix una correlació entre la participació de les famílies i el progrés dels infants, si les famílies participen i mostren una actitud col·laborativa, els infants presentaran una actitud més oberta i participativa i tendeixen a tindre un millor progrés. Només una petita fracció dels docents (14%) creu que no han pogut observar tal correlació. Aquesta percepció majoritària suggereix que els docents valoren i reconeixen la importància i la relació de la participació familiar en el desenvolupament i progrés dels estudiants.

Aquests resultats confirmen l'argument que exposa d'Epstein (2001), que la participació dels progenitors té efectes positius sobre els resultats escolars i sobre el comportament dels menors augmentant la probabilitat que l'infant pugui progressar en els seus aprenentatges i les seves actituds i en el seu desenvolupament social. La major part del

professorat ha pogut percebre una relació entre aquests factors, i els que han contestat negativament és perquè encara no ho han pogut percebre, però això no vol dir que sigui una negativa definitiva.

- Opinió del canal de comunicació més efectiu

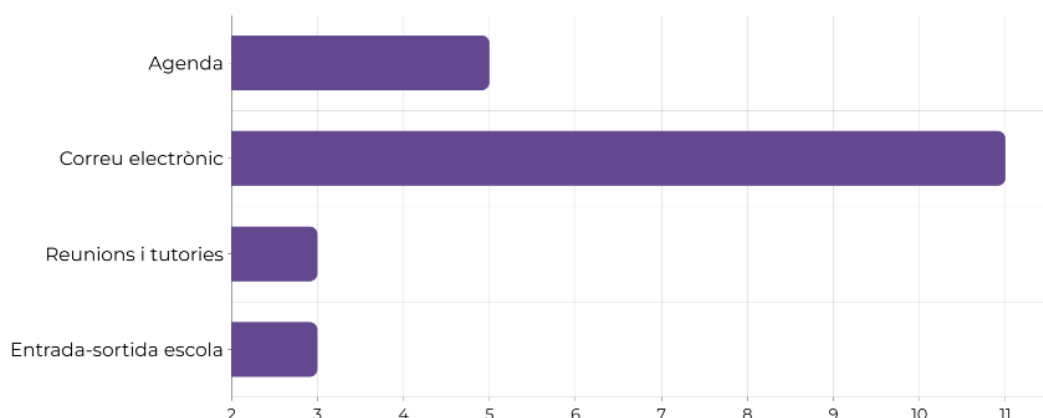

Figura 6

Aquesta gràfica indica que la majoria dels docents (50%) consideren que el correu electrònic és el canal de comunicació més efectiu entre la família i l'escola. Una fracció significativa (23%) prefereix l'agenda, mentre que un nombre menor de docents (14% cadascun) opina que les reunions o entrevistes i l'entrada i sortida del col·legi són els canals més efectius. Això suggereix que, encara que hi ha diversitat en les preferències dels canals de comunicació, el correu electrònic és vist com el més eficient i eficaç per la majoria dels docents.

El correu electrònic està molt ben vist per la seva eficàcia i immediatesa, encara que els resultats de les enquestes els resultats siguin els exposats en la gràfica, la majoria opta per les converses cara a cara perquè no hi hagin confusions ni malentesos i, tal com han ficat en altres preguntes, es poden tractar temes més personals o que sorgeixen en el dia a dia.

Bordalba (2018), indica que en relació amb la comunicació s'han de poder utilitzar diferents tipologies de canals de comunicació, perquè no sempre necessitem la mateixa resposta per a unes qüestions o per altres. Hi ha vegades que el docent o la docent s'ha de comunicar amb la família per a informar d'un esdeveniment, i per aquest cas no faria falta una reunió, una nota a l'agenda o un correu electrònic seria més eficaç, en canvi, si es vol tractar un tema més personal amb més o menys urgència, seria més oportú una reunió presencial o a l'entrada o sortida de l'escola, si és de caràcter urgent.

- Barreres o dificultats en les comunicacions

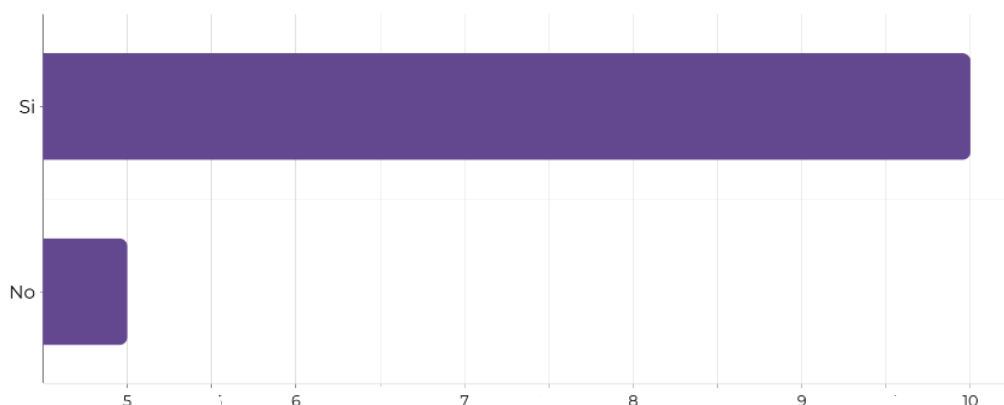

Figura 7

La gràfica mostra que la majoria dels docents (67%) perceben que sí que existeixen barreres o dificultats en la comunicació entre la família i l'escola, aquestes són l'idioma, disponibilitat d'horaris, dificultats per accedir a internet, entre d'altres.

Per aquests motius, és important que l'escola i els docents ofereixin diferents recursos a les famílies per a poder arribar a un punt en què aquestes barreres és vagin disminuint i deixant d'interferir en l'educació dels infants.

Com s'esmenta en l'apartat teòric del treball, Hornby i Lafaele (2011) fan referència al fet que hi ha una falta de compromís moltes vegades per part dels docents i per part de les famílies, falta de temps, ja que tant les docents com les famílies tenen poc temps per a trobar temps per a una comunicació regular, barreres lingüístiques o culturals que poden dificultar la comunicació efectiva i pot generar malentesos o desconfiances... Tot això fa que es creïn aquestes barreres que dificulten la comunicació.

Encara que una minoria (33%) no ha percebut tals barreres fins ara. Això suggereix que, encara que una part significativa dels docents reconeix l'existència d'obstacles en la comunicació, encara hi ha una proporció considerable que no percep aquests problemes, la qual cosa podria indicar variabilitat en les experiències i contextos de comunicació que es ponen donar.

- Estratègies més efectives per a superar-les

En aquesta pregunta sobre les estratègies més efectives per a superar les barreres comunicatives existents esmentades en l'apartat anterior, les docents han revelat les seves percepcions i experiències sobre els mètodes més eficaços per a facilitar una comunicació fluida i productiva amb les famílies.

Les estratègies esmentades per les docents en general han sigut:

- Oferir flexibilitat en l'horari
- Utilitzar diversos canals de comunicació, segons quin funcioni millor en cada cas
- Crear espais acollidors i inclusius per a les famílies
- Oferir sessions de formació per a les famílies sobre com utilitzar les eines de comunicació que tenim disponibles
- Utilitzar els moments en què es coincideix, com l'entrada i sortida de l'escola per a parlar algun tema que calgui tractar amb urgència

Aquestes estratègies exposades pels docents han de servir com a eines bàsiques per a poder dissenyar plans de comunicació basats en les característiques i necessitats que presenten les famílies dels infants del seu grup classe (Bordalba, 2018).

- Experiències positives i negatives relacionades amb la comunicació

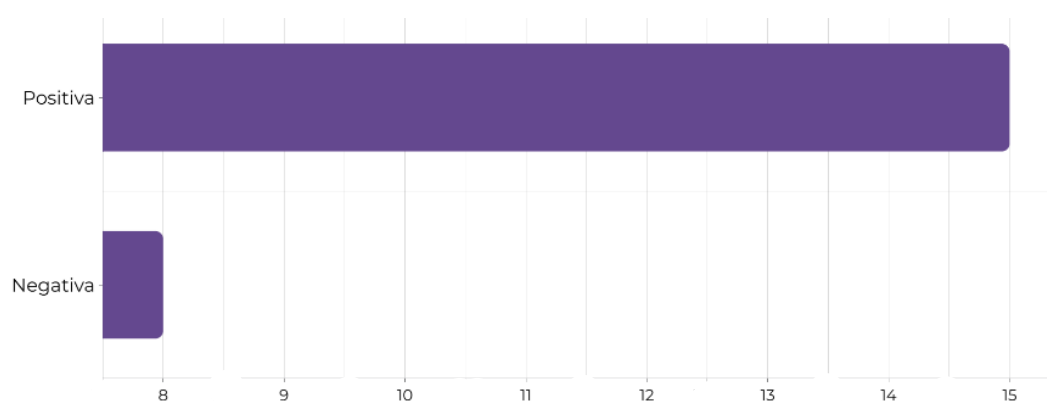

Figura 8

La gràfica ens mostra que els docents reporten un major nombre d'experiències positives (65%) en la comunicació amb les famílies en comparació amb les experiències negatives (35%).

Això suggereix que, en general, els docents tenen més interaccions constructives i satisfactòries amb les famílies, si bé encara existeix una proporció significativa d'experiències negatives que podrien indicar àrees per a millorar en les estratègies de comunicació i col·laboració amb els pares.

En general, les experiències positives parlaven sobre la participació activa de membres de la família a activitats realitzades a l'escola, o més concretament a l'aula, l'assistència de la majoria dels familiars a les reunions que es fan, sobretot a la de l'inici de curs, la creació d'espais i relacions obertes i de confiança...

Les experiències negatives, en canvi, parlaven de la falta d'interès que mostren alguns pares i algunes mares, errors en la comunicació que han creat un mal ambient, impossibilitat de quadrar horaris...

- Recursos o facilitats proporcionades per les seves escoles

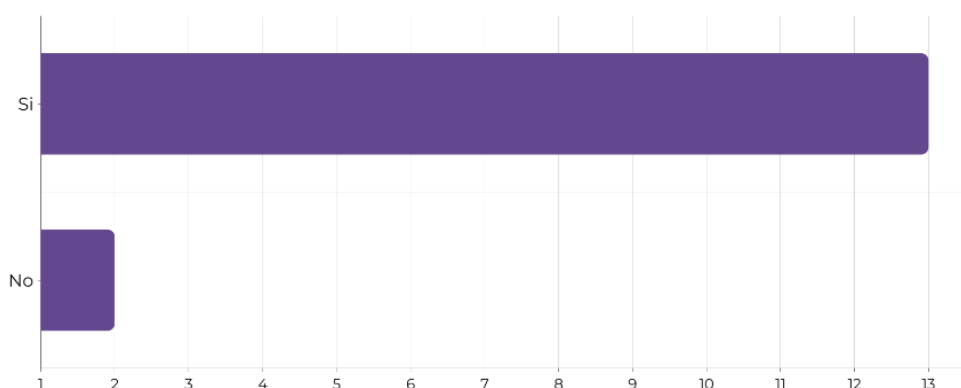

Figura 9

La gràfica ensenya que la gran majoria dels docents (87%) perceben que les seves escoles sí que proporcionen recursos o facilitats per a donar suport a la comunicació amb les famílies. Només una petita minoria de docents (13%) ha indicat que les seves escoles no proporcionen aquests recursos.

Això suggereix que la majoria de les escoles estan compromeses a facilitar la comunicació i col·laboració entre els pares i la comunitat escolar proporcionant els recursos necessaris per a això.

Bordalba (2018) exposa que és un dret constitucional la participació de les famílies en el centre educatiu, fet pel qual els docents s'han d'encarregar de poder facilitar diferents recursos perquè aquesta sigui possible.

Alguns dels recursos que he pogut recollir a partir de les enquestes són:

- Correu electrònic del centre
- Línia telefònica disponible
- Horaris flexibles per a fer reunions
- Tallers formatius
- Agenda escolar
- Entrevistes individuals

- Millores per a la comunicació

En base a les seves experiències i observacions, s'ha fet una recopilació d'una sèrie de suggeriments i millores que els docents consideren crucials per a optimitzar la interacció i col·laboració amb les famílies.

A continuació es presentarà una descripció de les millores i propostes pels docents per a enfortir la comunicació entre l'escola i les famílies. Aquests suggeriments abasten diverses àrees, des de l'ús de tecnologies fins a la implementació d'estratègies més personalitzades i accessibles.

En analitzar aquestes recomanacions, es poden identificar pràctiques efectives que no sols facilitin el flux d'informació, sinó que també promoguin una relació més sòlida i de suport entre els educadors i les famílies, contribuint així al benestar i èxit dels estudiants.

Algunes de les recomanacions o millores per a la comunicació són:

- Organitzar esdeveniments comunitaris
- Fer sessions de formació a les famílies i docents per a fer un ús adequat dels diferents canals de comunicació
- Mostrar-se accessible a les famílies
- Obrir les portes de l'escola a tothom, siguin o no del centre
- Recalcar, a la reunió d'inici del curs, la importància de la participació de les famílies a les diferents etapes escolars dels seus fills o filles
- Simplificar les comunicacions per evitar la sobrecàrrega d'informació

4.6.1.2. Anàlisi de les enquestes a les famílies

Pel que fa a les enquestes a les famílies, s'ha valorat molt el poder conèixer i entendre la seva satisfacció amb la comunicació amb el centre i professorat, quina és la seva percepció sobre l'accessibilitat i receptivitat per part del professorat, les barreres o dificultats que poden afectar a la seva participació en el procés educatiu dels seus fills i filles...

- Descripció de la comunicació amb les docents

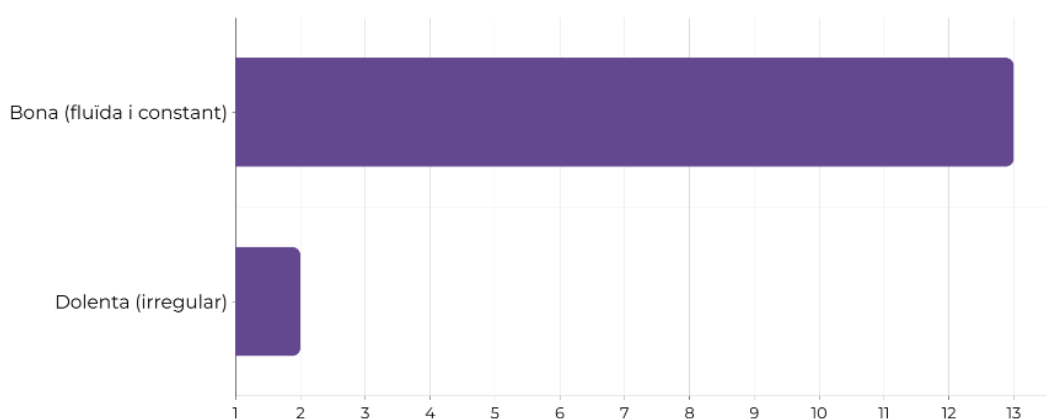

Figura 10

La gràfica mostra que la gran majoria de les famílies (87%) perceben la comunicació amb l'escola com a bona, fluïda i constant. Només una petita minoria (13%) considera que la comunicació és dolenta i irregular.

Això suggereix que, en general, les estratègies de comunicació de l'escola són efectives per a la majoria de les famílies, encara que existeix una petita àrea de millora per a garantir que totes les famílies sentin que la comunicació és adequada i consistent.

És essencial poder adquirir una rutina i una flexibilitat en la freqüència i contingut dels missatges que es volen transmetre, fent que es creï una interacció positiva i normal, que no neixi d'una necessitat enllaçada a un missatge negatiu (Corvalán, 2012).

- Freqüència de la comunicació

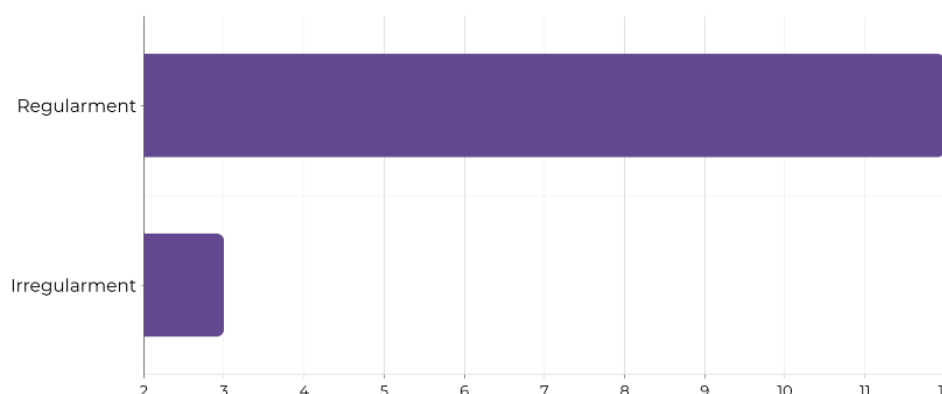

Figura 11

La gràfica indica que la majoria de les famílies (80%) es comuniquen regularment amb els professors dels seus fills i filles, mentre que una minoria (20%) té una comunicació irregular. Això indica que, generalment, les famílies mantenen un contacte freqüent amb els docents, mitjançant l'agenda, el correu electrònic o a l'entrada i sortida dels infants de l'escola, la qual cosa és positiu per al seguiment del desenvolupament acadèmic i benestar dels infants.

No obstant això, encara hi ha un petit percentatge de famílies que experimenten una comunicació menys constant, ja sigui per part de la docent o de les famílies, la qual cosa pot ser una àrea a abordar per a millorar la connexió i el flux d'informació entre l'escola i totes les famílies, posats a què és essencial aquesta comunicació constant.

- Valoració de l'escola a la seva participació

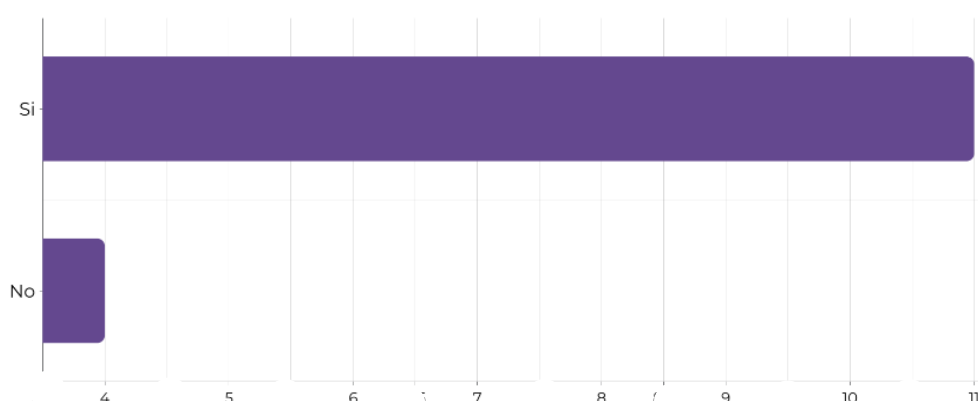

Figura 12

La gràfica indica que una majoria significativa de les famílies (73%) sent que l'escola valora la seva participació, mentre que una minoria (27%) considera que l'escola no li dóna suficient importància. Això suggereix que, en general, les escoles estan fent una bona feina a reconèixer i valorar la participació de les famílies.

No obstant això, existeix una proporció notable de famílies que no se sent valorada, la qual cosa indica que hi ha marge per a millorar les pràctiques de reconeixement i la inclusió de totes les famílies en les activitats escolars i extraescolars.

Aquesta situació es pot relacionar amb les teories de comunicació efectiva entre escola i famílies proposades per Epstein (2001), qui destaca la importància de la col·laboració escola-família per fomentar un ambient educatiu positiu i integrador. Segons Epstein (2001), una comunicació oberta i bidireccional és essencial per construir relacions de confiança i assegurar que totes les famílies se sentin valorades i compromeses amb l'educació dels seus fills.

Per tant, els resultats indiquen que, tot i que les escoles estan fent esforços en aquest sentit, encara queda feina per fer per garantir que totes les famílies se sentin plenament reconegudes i incloses.

- Participació activa a reunions i activitats escolars

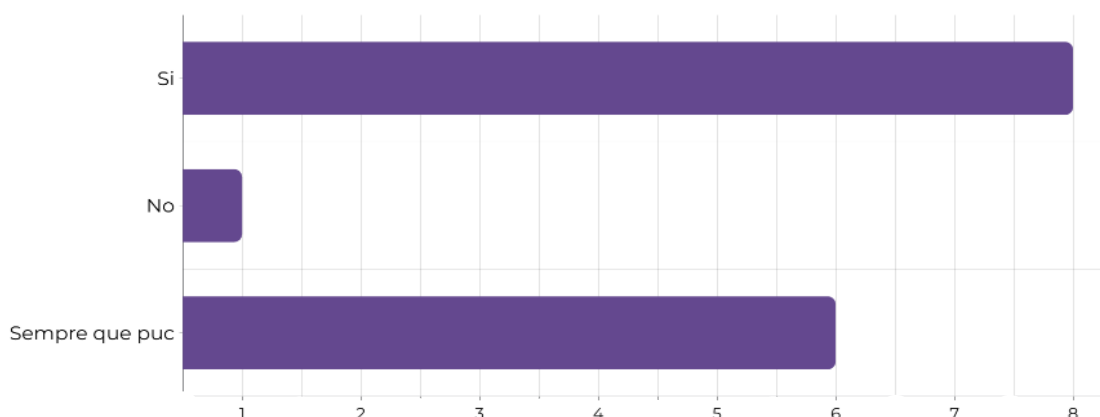

Figura 13

La gràfica mostra que una majoria de les famílies (53%) participa activament en les activitats escolars. Un percentatge significatiu (40%) participa sempre que poden, la qual cosa indica un compromís amb l'escola encara que les circumstàncies no sempre ho permeten, els horaris solen ser una gran barrera per a la comunicació.

Només una minoria (7%) de les famílies no participa activament. Això mostra que de manera general la majoria de les famílies estan involucrades en la vida escolar dels seus fills, ja sigui de manera constant o quan els seus horaris li ho permeten, la qual cosa reflecteix un alt nivell de compromís amb l'educació i el benestar dels seus fills.

És un fet que participar activament com a familiar és bastant complicat pels motius esmentats anteriorment, però segons Blanco (2019), Epstein (2001) va identificar sis tipus

d'implicacions per part de la família a l'escola que afectarien, de manera positiva, al procés de desenvolupament i aprenentatge de l'infant, entre aquestes implicacions es troben l'ajuda per part del centre escolar a les famílies perquè assoleixin les seves responsabilitats bàsiques respecte a l'educació dels infants, comunicació bidireccional, participació de les famílies als òrgans de decisions i gestions del centre, entre d'altres. Aquesta informació està ben esmentada a l'apartat **3.3. Model d'Epstein de les esferes sobreposades de influència**.

- Canals de comunicació que emprava l'escola

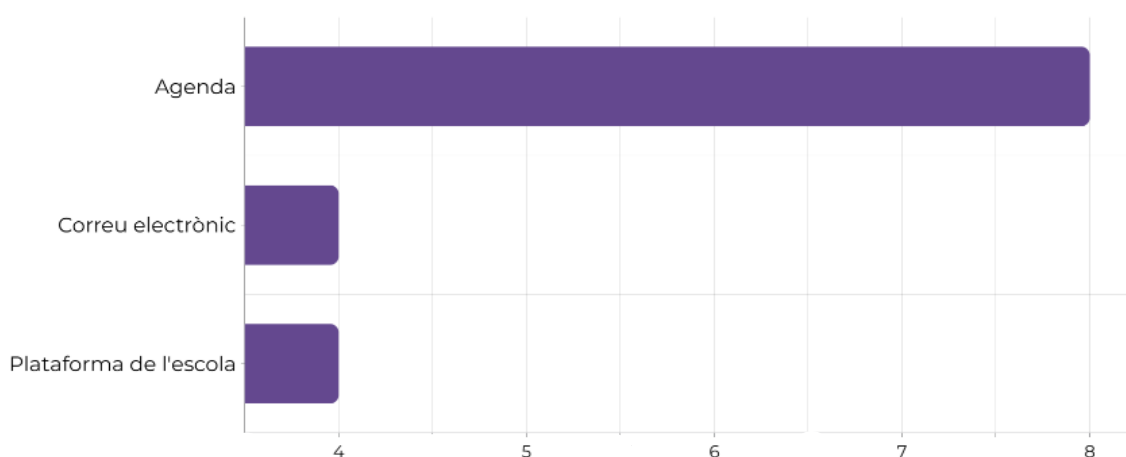

Figura 14

La gràfica indica que la majoria de les famílies (50%) prefereixen utilitzar l'agenda com el principal canal de comunicació amb l'escola. El correu electrònic i la plataforma del col·legi són igualment populars entre la resta de les famílies, amb un 25% de preferència cadascun.

Si bé l'agenda continua sent una eina àmpliament utilitzada i valorada, també hi ha una acceptació significativa dels canals digitals com el correu electrònic i les plataformes específiques del col·legi. Les escoles poden considerar mantenir una combinació d'aquests canals per a satisfer les diverses preferències de comunicació de les famílies.

La gràfica revela que, encara que l'agenda continua sent el canal de comunicació més popular entre les famílies, existeix una acceptació significativa dels mitjans digitals com el correu electrònic i les plataformes del col·legi. Aquesta diversitat en les preferències suggereix que les escoles haurien de continuar utilitzant una combinació d'aquests canals per a assegurar que la informació arribi de manera efectiva a totes les famílies, adaptant-se a les seves diferents necessitats i estils de vida.

La comunicació entre família i docent ha d'englobar dues tipologies de comunicació, comunicació unidireccional i comunicació bidireccional (Bordalba, 2018), i segons la necessitat de comunicació que sorgeixi es farà ús del canal de comunicació més adient en cada cas.

- Barreres o dificultats de la comunicació

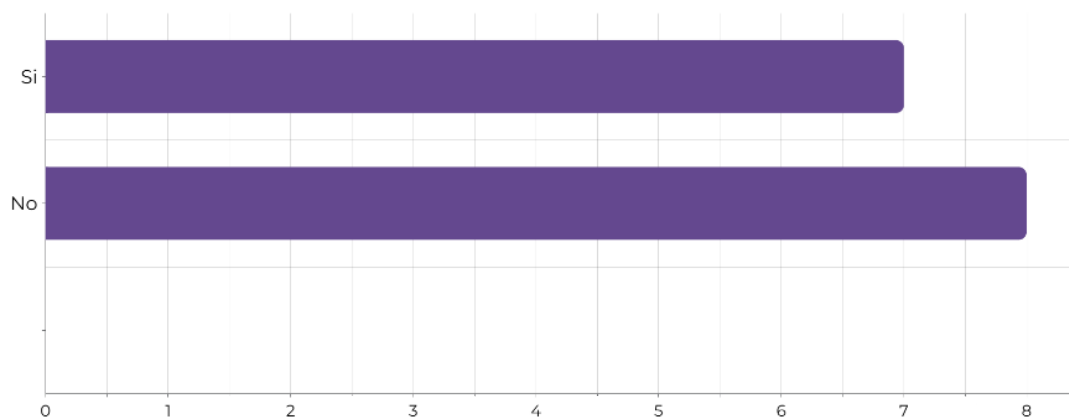

Figura 15

La gràfica mostra que la percepció sobre l'existència de barreres en la comunicació entre l'escola i les famílies està bastant equilibrada. Amb un 53% de les famílies indicant que no han experimentat dificultats i un 47% afirmant que sí, queda clar que encara que una majoria està satisfeta, encara existeix una proporció significativa de famílies que enfronten desafiaments, ocasionats generalment per la mancança de temps i coordinació en els horaris.

Aquests resultats indiquen la necessitat d'avaluar i possiblement millorar els canals i mètodes de comunicació actuals per assegurar que tots els pares se sentin inclosos i ben informats. Implementar millores en la comunicació pot ajudar a reduir aquestes barreres i enfortir la col·laboració entre l'escola i totes les famílies.

Aquestes troballes es poden relacionar amb les idees d'Epstein (2001) sobre la comunicació efectiva entre l'escola i la família. Aquest autor argumenta que la comunicació regular, significativa i bidireccional és essencial per construir relacions sòlides i de confiança entre l'escola i les famílies. A més, destaca que la superació de barreres en la comunicació és clau per garantir una participació efectiva de les famílies en l'educació dels seus fills. Seguint aquestes directrius, les escoles poden treballar per establir i mantenir canals de comunicació més eficients, adaptant-se a les necessitats i horaris de les famílies per assegurar que totes les veus siguin escoltades i valorades.

- Recursos o facilitats proporcionades per les escoles

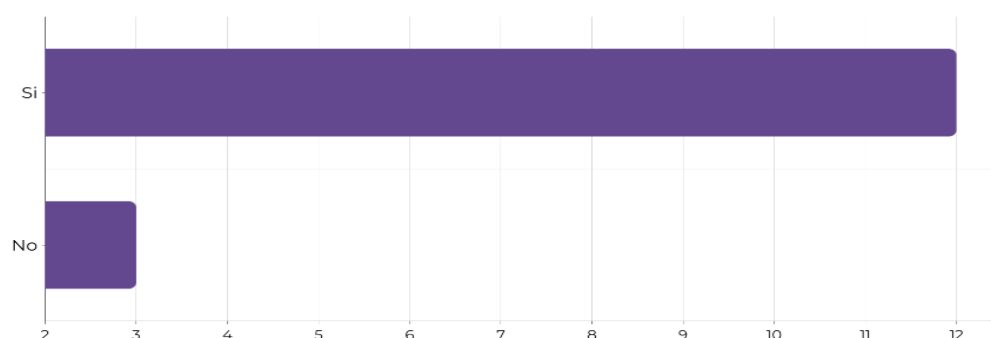

Figura 16

La gràfica mostra que una gran majoria de les famílies, el 80%, perceben que l'escola proporciona els recursos necessaris, reunions o entrevistes de manera presencial o virtualment, suport per a famílies que necessitin assistència addicional...

L'ús d'estratègies i diferents recursos comunicatius ja des de l'inici a l'etapa d'educació infantil és molt essencial per a poder construir relacions fortes i sòlides entre les docents i les famílies, per a poder intercanviar informacions sobre els infants i fer un intercanvi de perspectives i opinions entre aquests dos agents, per a una millor adaptació de l'aprenentatge als infants Bordalba (2018).

Només el 20% de les famílies senten que l'escola no compleix amb aquesta expectativa. Aquest resultat suggereix una avaluació generalment positiva dels recursos oferts per l'escola, encara que hi ha un petit percentatge que destaca una necessitat de millora.

Aquesta anàlisi gràfica és útil perquè l'administració escolar identifiqui com perceben els pares i mares els recursos proporcionats per a planificar millores en àrees específiques on alguns pares senten que els recursos no són suficients.

- Experiències positives i negatives relacionades amb la comunicació

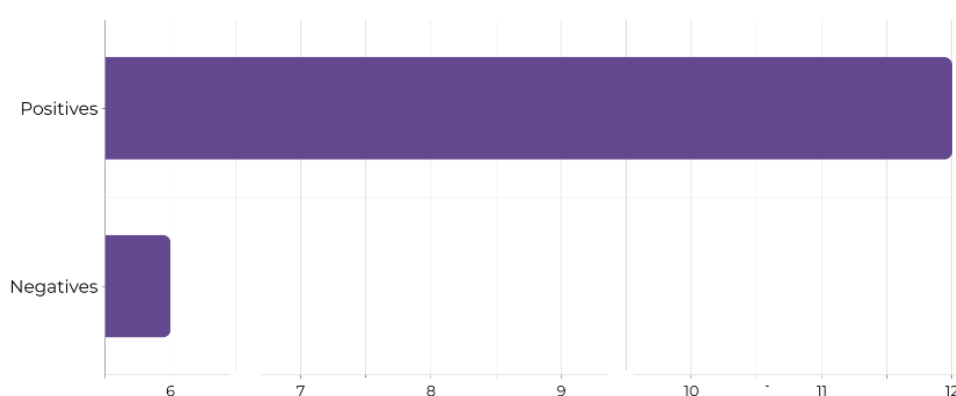

Figura 17

La gràfica revela que la majoria de les famílies, el 67%, han tingut experiències positives amb la comunicació de l'escola. No obstant això, un 33% de les famílies reporten haver tingut experiències negatives.

Aquest resultat indica una tendència general cap a experiències satisfactòries, encara que existeix una proporció significativa de famílies que van experimentar dificultats en la comunicació, que en aquests casos ha sigut la manca de temps per assistir a les reunions de l'escola, a vegades el sentiment de falta d'interès per part del professorat, falta de suport...

Aquesta anàlisi gràfica és crucial perquè l'administració escolar entengui com es percep la comunicació entre l'escola i les famílies. Amb un 33% d'experiències negatives, hi ha marge per a millorar les estratègies de comunicació, assegurant que totes les famílies tinguin interaccions positives amb l'escola.

- Influència de la comunicació entre família-escola en el desenvolupament escolar dels infants

En aquest cas, parlant en la influència que pot tenir la comunicació efectiva entre escola i família en el procés de desenvolupament de l'infant, en la majoria dels casos de les experiències de les famílies enquestades, aquesta relació de comunicació i cooperació ha ajudat als infants en aspectes com la millora de la lectura, les matemàtiques, tindre reforç en la parla... pel fet que les docents van aportar recursos a les famílies perquè poguessin treballar aquestes dificultats que començaven a sorgir.

També respecte a la gestió de les emocions dels infants, tema que ja va començant a aflorar en l'etapa d'infantil.

La majoria de les famílies s'han sentit recolzades i guiades per a poder superar aquestes dificultats, ja que per a ells els hi resultava més difícil.

- Millores per a la comunicació

En aquesta última pregunta de l'enquesta, les famílies han compartit les seves experiències i opinions sobre com l'escola maneja la comunicació. Si bé moltes famílies han reportat experiències positives, existeix un número significatiu que ha identificat àrees per a millorar.

A continuació, presentaré una síntesi dels suggeriments i opinions de les famílies sobre com podria millorar-se la comunicació amb els docents. Aquests suggeriments estan basats en la retroacció directe dels pares, mares i tutors, amb l'objectiu d'enfortir la col·laboració i la confiança entre la comunitat educativa.

Les famílies desitgen rebre informació clara i comprensible sobre el progrés acadèmic i conductual dels seus fills.

A més, molts pares proposen un augment en la freqüència de les comunicacions, no limitant-se a les reunions programades, sinó incloent actualitzacions més freqüents. La possibilitat d'establir horaris flexibles per a reunions i consultes també va ser destacada.

Es valora la utilització de múltiples canals de comunicació, com a correus electrònics, trucades telefòniques, aplicacions de missatgeria i reunions presencials. La integració de tecnologies modernes per a facilitar la comunicació immediata i eficient va ser una recomanació comuna.

Recopilar i considerar aquestes opinions és crucial per a desenvolupar estratègies que no sols abordin les preocupacions actuals, sinó que també promoguin un ambient escolar més col·laboratiu i de suport mutu. Implementar les millores suggerides no sols beneficiarà als estudiants, sinó que també enfortirà la relació entre l'escola i les famílies, creant una comunitat educativa més unida i eficient.

4.6.3. Detectar problemes o aspectes a millorar en les dinàmiques comunicatives actuals

Després d'analitzar els resultats de les enquestes realitzades a docents i famílies, s'han identificat diversos problemes i aspectes a millorar en les dinàmiques comunicatives entre aquests dos grups. A continuació es detallen els punts més rellevants:

Freqüència i Regularitat de la Comunicació:

- **Percepció de les Famílies:** Moltes famílies han expressat que la comunicació amb l'escola no és suficientment freqüent ni regular. Això genera una sensació de desconeixement sobre el progrés acadèmic i les necessitats dels seus fills i filles.

- **Percepció dels Docents:** Alguns docents reconeixen que la càrrega de treball i les múltiples responsabilitats dificulten mantenir una comunicació consistent amb totes les famílies i de poder adaptar els horaris als seus.

Claredat i Eficàcia dels Missatges:

- **Percepció de les Famílies:** Hi ha queixes sobre la falta de claredat en els missatges rebuts, que sovint contenen informació massa tècnica o poc concreta. Això pot dificultar la comprensió i la resposta adequada per part de les famílies.
- **Percepció dels Docents:** Els docents mencionen que, a vegades, no reben retroalimentació suficient per part de les famílies, el que complica l'ajustament de les seves estratègies comunicatives.

Canals de Comunicació Utilitzats:

- **Percepció de les Famílies:** Algunes famílies prefereixen canals de comunicació més moderns i accessibles, com les aplicacions mòbils o el correu electrònic, altres encara volen utilitzar canals més tradicionals com les notes escrites o les reunions presencials, i d'altres, poden patir alguna dificultat en l'accés a alguns d'aquests canals de comunicació que s'utilitzen a les escoles. Aquesta diversitat pot crear inconsistències.
- **Percepció dels Docents:** Hi ha una disparitat en l'ús i l'eficàcia percebuda dels diversos mitjans de comunicació, la qual cosa indica una necessitat de consensuar i estandarditzar els canals més efectius, la majoria de centres utilitzen l'agenda i els correus electrònics, però d'altres també utilitzen les xarxes de l'escola per a donar informació.

Accessibilitat i Disponibilitat:

- **Percepció de les Famílies:** Algunes famílies consideren que els horaris de disponibilitat dels docents són limitats i no sempre compatibles amb les seves pròpies disponibilitats laborals i personals.
- **Percepció dels Docents:** Les docents troben difícil poder adaptar els seus horaris laborals i personals per a poder reunir-se amb les famílies, especialment quan aquestes varien molt entre si i canvien molt d'opinió.

Participació i Compromís:

- **Percepció de les Famílies:** Hi ha una sensació de falta de participació en la presa de decisions i en els processos educatius dels seus fills i filles, la qual cosa pot generar desinterès o frustració.
- **Percepció dels Docents:** Els docents observen que, tot i els esforços per involucrar les famílies, la resposta sovint és baixa, la qual cosa indica la necessitat de trobar noves maneres d'incentivar la participació familiar.

Feedback i Retroalimentació:

- **Percepció de les Famílies:** Les famílies han indicat que no sempre reben feedback sobre les seves inquietuds o suggeriments, la qual cosa pot minar la seva confiança en la comunicació amb l'escola.
- **Percepció dels Docents:** Les docents apunten que, tot i buscar retroalimentació activa, aquesta no sempre és constructiva i en la majoria de casos, no existeix, per tant, és difícil poder millorar els processos comunicatius.

L'anàlisi de les enquestes realitzades a docents i famílies ha posat de manifest diversos problemes i aspectes a millorar en les dinàmiques comunicatives entre aquests dos agents. La manca de freqüència i regularitat en la comunicació, la claredat i eficàcia dels missatges, la diversitat de preferències en els mitjans de comunicació, les limitacions en accessibilitat i disponibilitat, la participació i compromís desiguals, i la retroalimentació insuficient són aspectes crítics que requereixen atenció.

Aquests factors reflecteixen la necessitat d'establir estratègies més coherents i efectives per fomentar una comunicació més fluida i bidireccional entre famílies i escoles. Implementar mesures que abordin aquests punts, com la utilització de canals de comunicació més accessibles, la planificació de reunions amb horaris flexibles, i l'establiment de mecanismes de feedback constants i constructius, pot contribuir significativament a millorar la col·laboració entre aquests dos pilars fonamentals de l'entorn educatiu.

Amb un compromís conjunt per part de docents i famílies, es pot crear un entorn comunicatiu més favorable, on tots els participants se sentin valorats i escoltats, la qual cosa repercutirà positivament en el rendiment acadèmic i el benestar dels infants.

4.7. Proposta de nou canal de comunicació: Bústia de suggeriments

La proposta de nou canal de comunicació està dissenyada per a millorar la comunicació entre les famílies i l'escola a través de la implementació d'una bústia de suggeriments.

L'objectiu principal és crear un canal de comunicació bidireccional que permeti a les famílies expressar els seus suggeriments, comentaris i preocupacions sobre diversos aspectes relacionats amb l'educació dels seus fills, i al seu torn, que l'escola pugui respondre de manera adequada i prendre accions concretes basades en aquests suggeriments per a millorar l'experiència educativa dels estudiants.

La proposta consta de diversos passos, que inclouen la planificació inicial, el disseny de la bústia, la promoció i sensibilització, la gestió dels suggeriments, la resposta i accions, així com l'avaluació i retroalimentació. Amb aquesta es busca crear un procés sistemàtic i transparent per a recollir, analitzar i respondre als suggeriments de les famílies, amb l'objectiu final d'enfortir la col·laboració entre l'escola i les famílies i millorar la qualitat de l'educació.

Implementar aquesta proposta pot tenir diversos beneficis, com poden ser un augment en la participació de les famílies en la vida escolar, una major transparència i obertura per part de l'escola cap a les inquietuds de les famílies, i la implementació d'accions concretes per a millorar la qualitat educativa sobre la base dels suggeriments rebuts.

En conclusió, aquesta proposta busca crear un entorn educatiu més col·laboratiu i orientat al millorament continu.

A continuació trobarem una guia de com poder posar en pràctica aquesta nova proposta en els centres educatius.

4.7.1. Guia per la creació d'una bústia de suggeriments

Títol de la Proposta: Bústia de Suggeriments:

Objectiu General:

Crear un canal de comunicació bidireccional entre les famílies i l'escola per a enfortir la col·laboració i millorar la qualitat educativa.

Objectius Específics:

- Fomentar la participació activa de les famílies en la vida escolar.
- Recollir suggeriments, comentaris i preocupacions de les famílies sobre aspectes rellevants concrets de l'educació dels seus fills i filles.
- Promoure la transparència i l'obertura per part de l'escola cap a les inquietuds de les famílies.
- Implementar accions concretes basades en els suggeriments rebuts per a millorar l'experiència educativa dels estudiants.

Passos per a Implementar la Proposta:**Planificació Inicial:**

- Convocar a una reunió amb l'equip directiu, docents i representants de pares i mares per a presentar la idea de la bústia de suggeriments i obtenir retroalimentació.
- Definir el format de la bústia, la seva ubicació i els mitjans de difusió per a informar les famílies sobre la seva existència i propòsit.

Disseny de la Bústia:

- Crear un disseny atractiu i visible per a la bústia de suggeriments que inclogui instruccions clares sobre com utilitzar-lo.
- Proporcionar targetes o formularis on les famílies puguin escriure els seus suggeriments de manera anònima si així ho desitgen.

Promoció i Sensibilització:

- Elaborar materials de comunicació (cartells, fullets, correus electrònics, xarxes socials, etc.) per a informar les famílies sobre la iniciativa i la importància de la seva participació.
- Realitzar sessions informatives durant esdeveniments escolars per a explicar el funcionament de la bústia i respondre preguntes que puguin sorgir.

Gestió de Suggeriments:

- Designar a un equip encarregat de revisar periòdicament els suggeriments rebuts, mantenint la confidencialitat d'aquestes.

- Classificar els suggeriments per temes rellevants per a identificar patrons i àrees de millora.

Resposta i Accions:

- Establir un protocol per a respondre a cada suggeriment rebut, ja sigui directament a la persona que la va fer o de manera general a través de canals de comunicació establerts.
- Implementar accions concretes basades en els suggeriments, involucrant a les famílies en el procés quan sigui possible.
- Mantenir informada a la comunitat educativa sobre les accions preses com a resultat dels suggeriments rebuts.

Avaluació i Retroalimentació:

- Realitzar avaluacions periòdiques per a mesurar l'impacte de la bústia de suggeriments en la comunicació entre famílies i escola.

Recollir retroalimentació tant de les famílies com del personal docent i administratiu per a realitzar ajustos i millores contínues en el procés.

Recursos Necessaris:

- Material per a l'elaboració de la bústia.
- Accés a eines de comunicació per a promoure la iniciativa.
- Personal assignat per a la gestió i seguiment dels suggeriments.
- Pressupost per a implementar accions de millora basades en els suggeriments rebuts.

Resultats Esperats:

Millora en la comunicació entre famílies i escola, increment en la participació de les famílies en la vida escolar, implementació d'accions concretes per a millorar la qualitat educativa i, enfortiment de la comunitat educativa en el seu conjunt.

Aquesta guia es pot trobar a l'apartat 7.4 *Guia pels docents* a l'annex.

5. Conclusions de la investigació

Com a conclusió d'aquest Treball de Fi de Grau, i basant-me en la recerca sobre la importància de la comunicació entre la família i l'escola per al desenvolupament adequat dels infants, així com en les enquestes realitzades a famílies i docents, es destaquen diverses conclusions significatives. Al llarg de l'estudi, s'han analitzat les percepcions i experiències de les famílies, avaluant les estratègies actuals de comunicació emprades pels docents i proposant recomanacions basades en les millors pràctiques observades.

Les conclusions que es presentaran a continuació sintetitzen les troballes més rellevants de la investigació. Aquestes conclusions no sols reflecteixen la situació actual, sinó que també ofereixen una visió clara de com millorar i enfortir la comunicació entre docents i famílies. En abordar aquestes conclusions, es busca proporcionar una guia útil per a les escoles que desitgen optimitzar els seus mètodes de comunicació i, en última instància, millorar l'entorn educatiu per a tots els estudiants.

A continuació, es destacaran els punts clau que han emergit de l'anàlisi, subratllant tant les pràctiques efectives ja en ús com les oportunitats per innovar i evolucionar en la comunicació escolar. Aquestes conclusions serviran com a base per a futures accions i estratègies, encaminades a aconseguir una comunicació més transparent, freqüent i empàtica entre tots els agents involucrats en el procés educatiu.

Per una banda, la col·laboració estreta entre pares i mestres es revela com a fonamental per a l'èxit acadèmic i el benestar emocional dels infants. Quan existeix una comunicació efectiva, els infants tendeixen a tenir un millor rendiment acadèmic, una major autoestima i un comportament més positiu a l'aula. Epstein (2001) destaca que una comunicació regular, significativa i bidireccional és essencial per construir relacions de confiança i assegurar una participació activa de les famílies.

No obstant això, les enquestes mostren que tant les famílies com els docents reconeixen aquesta importància, però sovint enfronten barreres per aconseguir una comprensió mútua. Aquestes barreres poden incloure diferències culturals, barreres lingüístiques, falta de temps i recursos limitats. Segons Corvalán (2012), és crucial establir estratègies que permetin superar aquestes barreres per garantir una comunicació efectiva.

Per tant, és essencial establir i mantenir canals de comunicació efectius entre la família i l'escola. Això implica l'ús de múltiples formes de comunicació, com reunions presencials, butlletins informatius, correus electrònics, aplicacions mòbils i xarxes socials. Bordalba (2019) assenyala que l'ús diversificat de canals de comunicació pot facilitar la participació activa de les famílies en la vida escolar.

A més, tant les famílies com els docents valoren l'involucrament actiu de totes dues parts en el procés educatiu. Això inclou la participació dels pares i mares en les activitats escolars, el seguiment regular del progrés acadèmic dels infants i la col·laboració en la resolució de problemes. Albert Bandura (1977) subratlla la importància de la comunicació en el procés d'aprenentatge i la seva influència positiva en el comportament i l'autoestima dels estudiants.

Les escoles que inverteixen a millorar les seves estratègies de comunicació i que treballen per entendre i atendre les necessitats de les famílies no sols milloren el rendiment acadèmic, sinó que també construeixen una comunitat educativa més sòlida i cohesionada. En adoptar les recomanacions proposades, les institucions educatives poden avançar cap a una comunicació més eficient, empàtica i personalitzada, beneficiant així a tots els involucrats en el procés educatiu.

Per altra banda, s'ha pogut analitzar a partir dels resultats de les enquestes que implementar els sis tipus d'implicació entre família i escola d'Epstein (Blanco, 2019) pot transformar la dinàmica de la participació de les famílies en les escoles, promovent una educació més inclusiva i efectiva per a tot l'alumnat.

L'objectiu principal d'aquesta investigació ha estat *analitzar en profunditat la relació entre la comunicació entre la família i l'escola i el seu impacte en el desenvolupament integral de l'infant*. A través de les enquestes realitzades a famílies i docents, s'han obtingut resultats que permeten assolir els objectius específics plantejats en aquest estudi.

L'anàlisi de les dades recollides revela que, tot i que una majoria de les famílies percep una comunicació positiva amb les escoles, encara hi ha una proporció significativa que identifica barreres importants. Entre les barreres més comunes es troben les diferències culturals, les barreres lingüístiques, la manca de temps i els recursos limitats. D'altra banda, els canals facilitadors més efectius identificats inclouen les reunions presencials,

els correus electrònics, les aplicacions mòbils i les xarxes socials. Aquesta diversitat de canals facilita una comunicació més fluida i adaptada a les necessitats de cada família.

Les enquestes mostren que tant les famílies com els docents reconeixen la importància de mantenir una bona comunicació, i en general, existeix una percepció positiva sobre els esforços realitzats en aquest sentit. No obstant això, la satisfacció varia en funció de la qualitat i la freqüència de la comunicació. Les famílies que tenen una comunicació regular i significativa amb els docents tendeixen a mostrar una major satisfacció, mentre que aquelles que enfronten barreres mostren una percepció menys favorable. Aquestes troballes estan en línia amb les teories de comunicació efectiva de Epstein (2001), qui subratlla la necessitat d'una comunicació bidireccional i constant per fomentar relacions de confiança.

Basat en les percepcions recollides i les millors pràctiques identificades, s'han proposat diverses estratègies per millorar la comunicació entre família i escola. Aquestes inclouen:

- **Implementar una varietat de canals de comunicació:** Utilitzar reunions presencials, correus electrònics, aplicacions mòbils i xarxes socials per assegurar que tota la informació arribi a les famílies de manera oportuna i accessible.
- **Formació i capacitat per a docents:** Proporcionar formació contínua als docents en habilitats comunicatives i sensibilització cultural per reduir les barreres de comunicació.
- **Creació d'espais de participació:** Fomentar la participació activa de les famílies en les activitats escolars i crear espais on puguin expressar les seves inquietuds i suggeriments.
- **Personalització de la comunicació:** Adaptar la comunicació a les necessitats específiques de cada família, assegurant que cada interacció sigui significativa i rellevant.

Aquestes estratègies no només responen a les necessitats identificades, sinó que també es basen en les recomanacions de teòrics com Albert Bandura (1977), qui destaca la importància de la comunicació en el desenvolupament de l'autoestima i el comportament dels infants, i Bordalba (2019) i Corvalán (2012), que assenyalen la necessitat d'una comunicació empàtica i personalitzada.

És per això que les conclusions d'aquesta investigació proporcionen una guia clara per a les escoles que desitgen millorar els seus mètodes de comunicació. La implementació de les estratègies proposades pot conduir a una millor comprensió mútua, una major participació de les famílies i, en última instància, un entorn educatiu més inclusiu i efectiu per a tots els infants.

Per finalitzar, vull recordar que l'educació és una iniciativa conjunta, on cada interacció compta i cada veu importa. En fomentar una comunicació més efectiva, no sols estem millorant l'experiència educativa dels estudiants, sinó també construint una comunitat més unida i resilient. Convido totes les parts interessades a abraçar aquests canvis amb entusiasme i compromís, sabent que els beneficis d'una comunicació efectiva s'estenen més enllà de l'aula, creant un impacte positiu en la vida de cada estudiant i, per tant, en la societat en general. Amb aquest esperit de col·laboració i millora contínua, podem aspirar a un futur educatiu on la comunicació sigui la clau per desbloquejar el potencial de cada infant.

Considero que aquest treball és només el començament. El veritable canvi comença ara, amb cada conversa, cada correu electrònic i cada reunió que busqui entendre i donar suport a les nostres famílies i estudiants de manera més profunda i significativa. Amb dedicació i esforç conjunt, estic segura que podem construir un entorn educatiu on tothom prosperi.

6. Referències Bibliogràfiques

- ✓ Aguado Iribarren, L. (2010). Escuela inclusiva y diversidad de modelos familiares. *Revista Iberoamericana De Educación*, 53(6), 1–11. <https://doi.org/10.35362/rie5361710>
- ✓ Blanco, L. Á. (2019). Modelos teóricos de la implicación familiar: responsabilidades compartidas entre centros educativos, familias y comunidad. *Aula Abierta*, 48(1), 19. <https://doi.org/10.17811/rifie.48.1.2019.19-30>
- ✓ Bochaca, J. G. (2015). La comunicación familia-escuela en educación infantil y primaria. *Revista de Sociología de la Educación-RASE*, 8(1), 71-85.
- ✓ Bochaca, J. G. I., & Calvet, N. L. (2022). Escuela y familias de origen extranjero. Canales y barreras a la comunicación en la educación primaria. *Educación XX1*, 25(2), 315-335. <https://doi.org/10.5944/educxx1.31840>
- ✓ Colás Bravo, P. S., & Contreras, J. A. (2013). La participación de las familias en los centros escolares de Educación Primaria.
- ✓ Corvalán, J. L. M. (2012). Estrategias comunicativas. Contribuciones a las Ciencias Sociales, (2012-05).
- ✓ Cruz, P. C., & Borjas, M. (2019). Importancia de los primeros pasos en la relación familia-colegio. (Diseño del periodo de adaptación en educación infantil). *Enseñanza & Teaching*, 37(2), 27. <https://doi.org/10.14201/et20193722744>
- ✓ *Departament d'Educació (El nou currículum)* (2023). <https://projectes.xtec.cat/nou-curriculum/educacio-infantil/decret-educacio-infantil/>
- ✓ de Villamizar, M. C. F. (2020). Importancia de la comunicación en la relación familia-escuela y el proceso educativo. *Revista Científica*, 5(18), 345-357. <https://doi.org/10.29394/Scientific.issn.2542-2987.2020.5.18.18.345-357>
- ✓ Epstein, J.L. (2004): *Föräldrar och skola (Parents and School)* (Orebro, Orebro University, tesis doctoral no publicada)
- ✓ Farkas, C. (2014). *Gestos que hablan: Aprendiendo a comunicarse con nuestros niños*. Ediciones UC.
- ✓ Flaquer, L. (1995). Las funciones sociales de la familia. Documentación social, 98, 39-48.

- ✓ Franco, R. T. (2004). *Estrategias comunicativas en la educación: hacia un modelo semiótico-pedagógico*. Universidad de Antioquia.
- ✓ Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: an explanatory model. *Educational Review*, 63(1), 37-52.
<https://doi.org/10.1080/00131911.2010.488049>
- ✓ Macia Bordalba, M. (2018). Aproximación teórica a la comunicación familia-escuela: Estrategias de mejora. *EHQUIDAD. Revista Internacional De Políticas De Bienestar Y Trabajo Social*, (10), 89-112.
<https://doi.org/10.15257/ehquidad.2018.0010>
- ✓ Kaplún, M. (1998). Procesos educativos y canales de comunicación. *Comunicar*, 6(11), 158-165. <https://doi.org/10.3916/25220>
- ✓ Macià Bordalba, M. (2019). Principales canales para la comunicación familia-escuela: análisis de necesidades y propuestas de mejora.
- ✓ Mañú Noain, J. Manuel., & Goyarrola Belda, I. (2012). *Docentes competentes : por una educación de calidad*. Narcea Ediciones.
- ✓ Monica, M. B. (2019). Principales canales para la comunicación familia-escuela: Análisis de necesidades y propuestas de mejora. *Revista Complutense De Educación*, 30(1), 147-165. doi:<https://doi.org/10.5209/RCED.56034>
- ✓ Mitre de Ialorenzi, M. (2012). La familia en la actualidad: ¿Cambió el modelo?.
- ✓ Pérez, F. (2023, 26 diciembre). La teoría del doble vínculo de Gregory Bateson. La Mente Es Maravillosa. <https://lamenteesmaravillosa.com/la-teoria-del-doble-vinculo-de-gregory-bateson/>
- ✓ Sampieri, R. H. (2018). *Metodología de la investigación: las rutas cuantitativa, cualitativa y mixta*. McGraw Hill México.
- ✓ Salokangas, M., & Ainscow, M. (2017). Inside the Autonomous School. En Routledge eBooks. <https://doi.org/10.4324/9781315444086>
- ✓ Suárez Palacio, P. A., & Vélez Múnera, M. (2018). El papel de la familia en el desarrollo social del niño: una mirada desde la afectividad, la comunicación familiar y estilos de educación parental. *Psicoespacios*, 12(20), 173-198.
<https://doi.org/10.25057/21452776.1046>
- ✓ Sureda, J., Comas, R., & Morey, M. (2010). Internet access by minors at home: Usage norms imposed by parents. *Comunicar Digital/Comunicar*, 17(34), 135-143. <https://doi.org/10.3916/c34-2010-03-13>

- ✓ Triglia, A. (2015, 30 mayo). La Teoría del Aprendizaje Social de Albert Bandura. Psicología y Mente. <https://psicologiaymente.com/social/bandura-teoria-aprendizaje-cognitivo-social>

7. Annexos

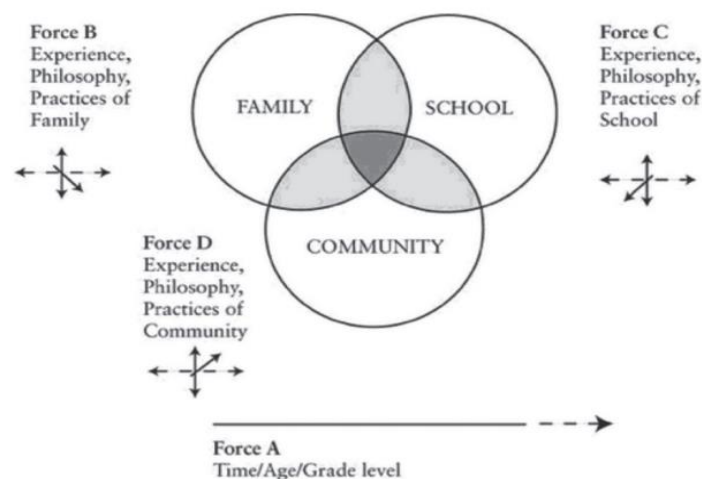
Índex dels annexos

7.1. Figures	64
7.1.1. Figura 1. Model d'Epstein de les esferes sobreposades de influència	64
7.1.2. Figura 2. Mapa conceptual sobre l'esquema de la investigació	64
7.1.3. Figura 3. Descripció de la quantitat de comunicacions entre família-escola	64
7.1.4. Figura 4. Descripció de la qualitat de comunicacions entre família-escola..	65
7.1.5. Figura 5. Existència d'una correlació entre la participació de les famílies i el progres dels infants.....	65
7.1.6. Figura 6. Opinió del canal de comunicació més efectiu	65
7.1.7. Figura 7. Barreres o dificultats en les comunicacions.....	66
7.1.8. Figura 8. Experiències positives i negatives relacionades amb la comunicació	66
7.1.9. Figura 9. Recursos o facilitats proporcionades per les seves escoles	66
7.1.10. Figura 10. Descripció de la comunicació amb les docents	67
7.1.11. Figura 11. Freqüència de la comunicació	67
7.1.12. Figura 12. Valoració de l'escola a la seva participació	67
7.1.13. Figura 13. Participació activa a reunions i activitats escolars.....	68
7.1.14. Figura 14. Canals de comunicació que emprava l'escola	68
7.1.15. Figura 15. Barreres o dificultats de la comunicació.....	68
7.1.16. Figura 16. Recursos o facilitats proporcionades per les escoles	69
7.1.17. Figura 17. Experiències positives i negatives relacionades amb la comunicació	69
7.2. Taula 1. Tipus de família. (Font: Elaboració pròpia, 2024).	70
7.3. Transcripció de les enquestes.....	70

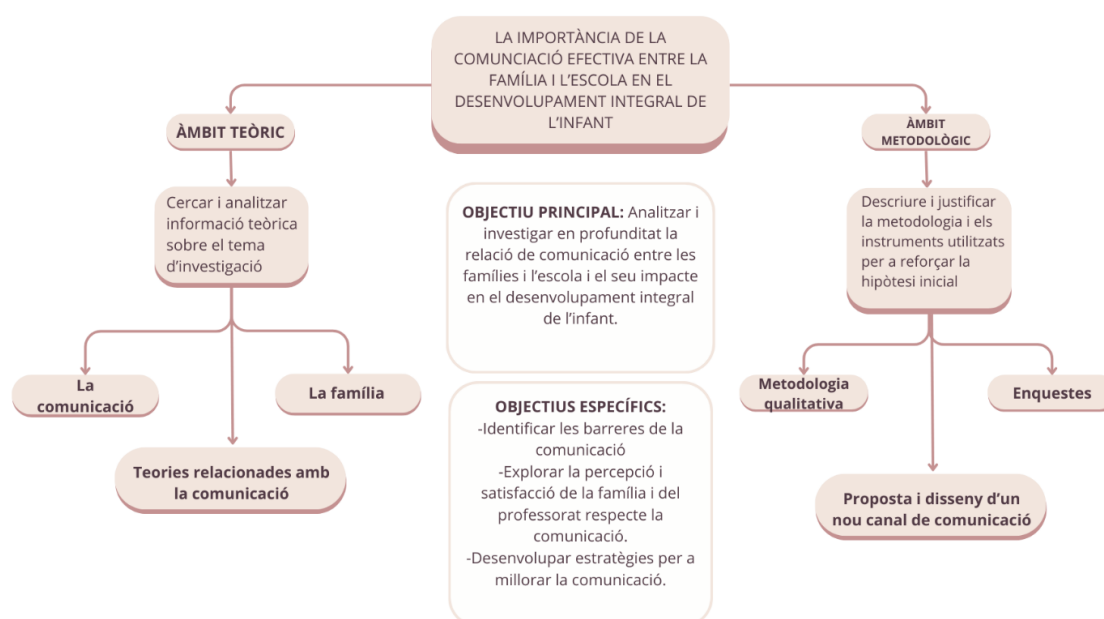
7.4. Guia pels docents.....71

7.1. Figures

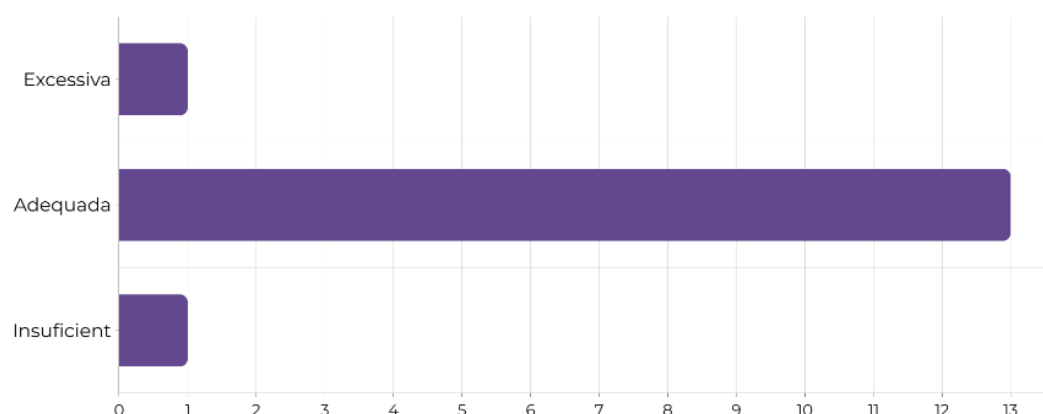
7.1.1. Figura 1. Model d'Epstein de les esferes sobreposades de influència

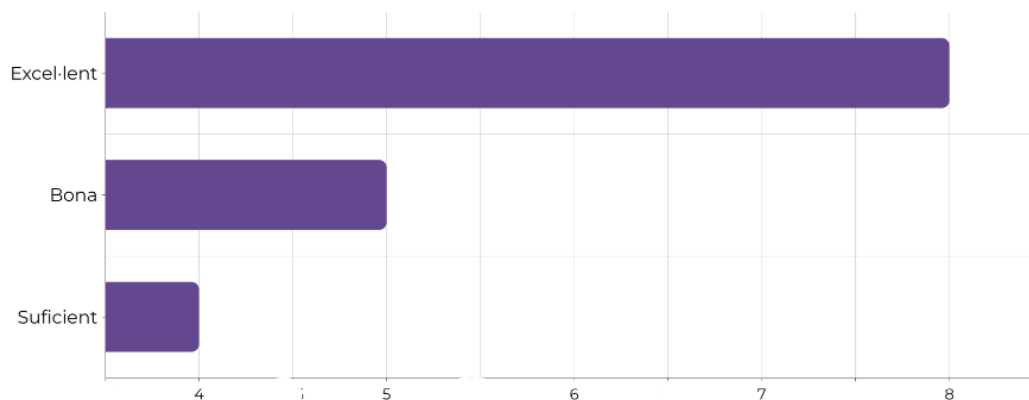
7.1.2. Figura 2. Mapa conceptual sobre l'esquema de la investigació

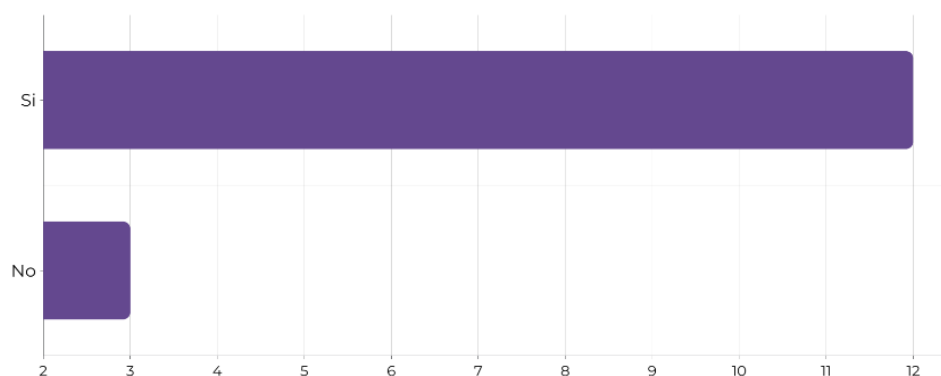
7.1.3. Figura 3. Descripció de la quantitat de comunicacions entre família-escola

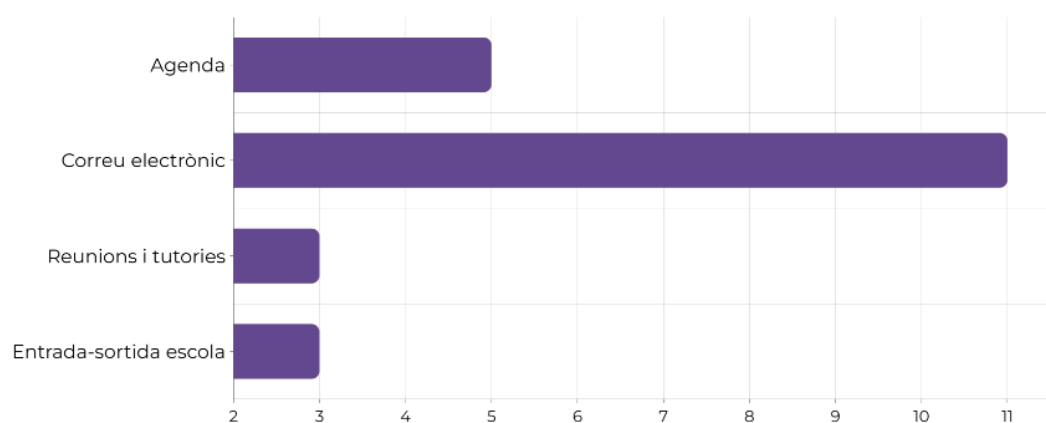
7.1.4. Figura 4. Descripció de la qualitat de comunicacions entre família-escola

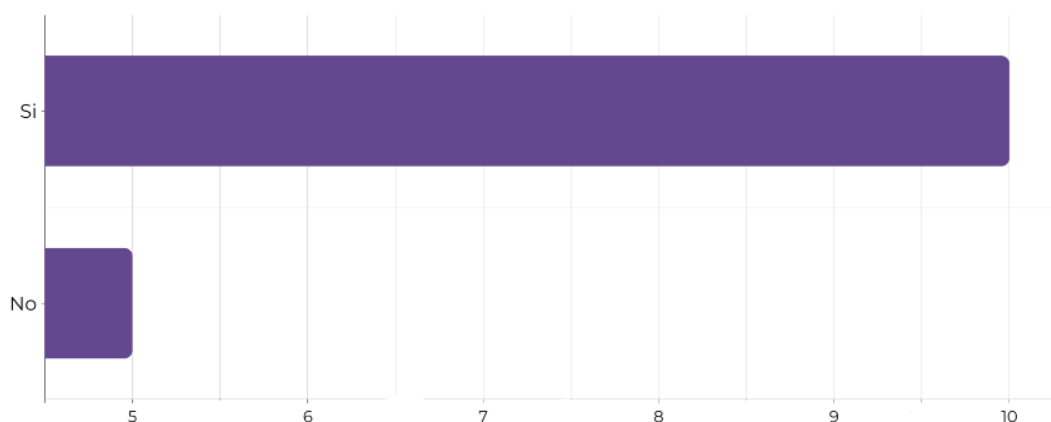
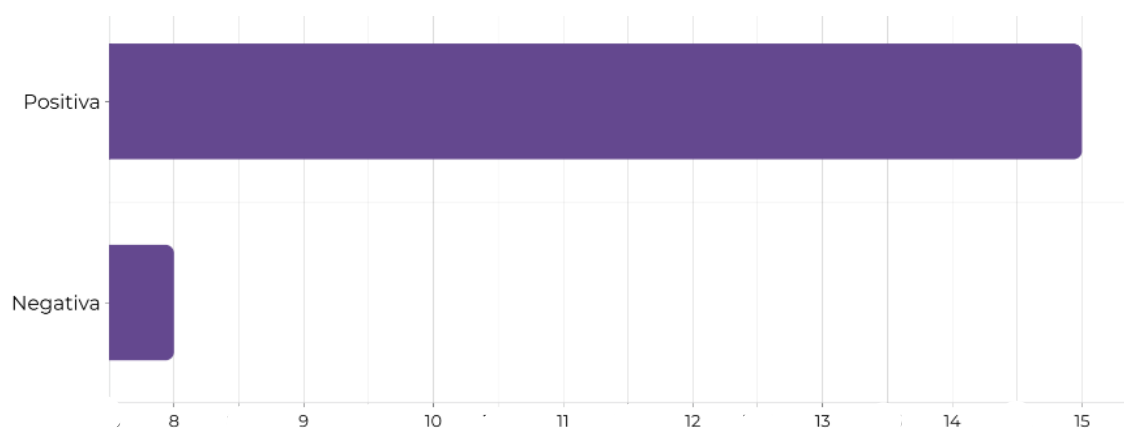
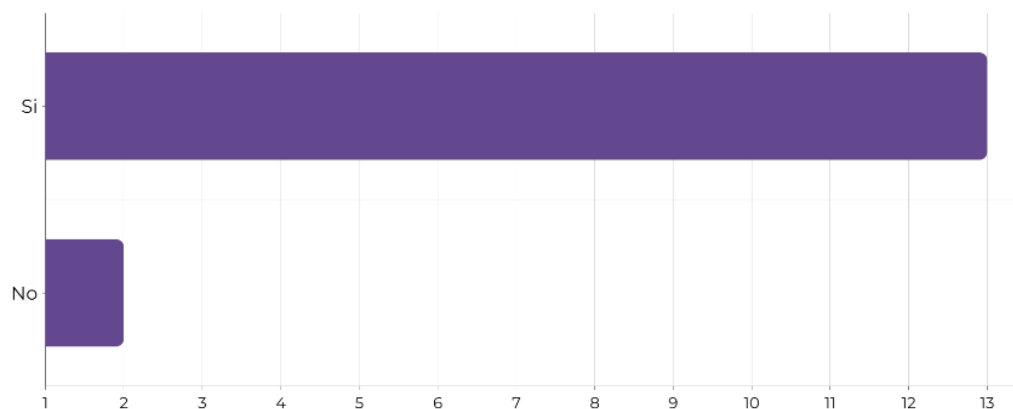

7.1.5. Figura 5. Existència d'una correlació entre la participació de les famílies i el progrés dels infants

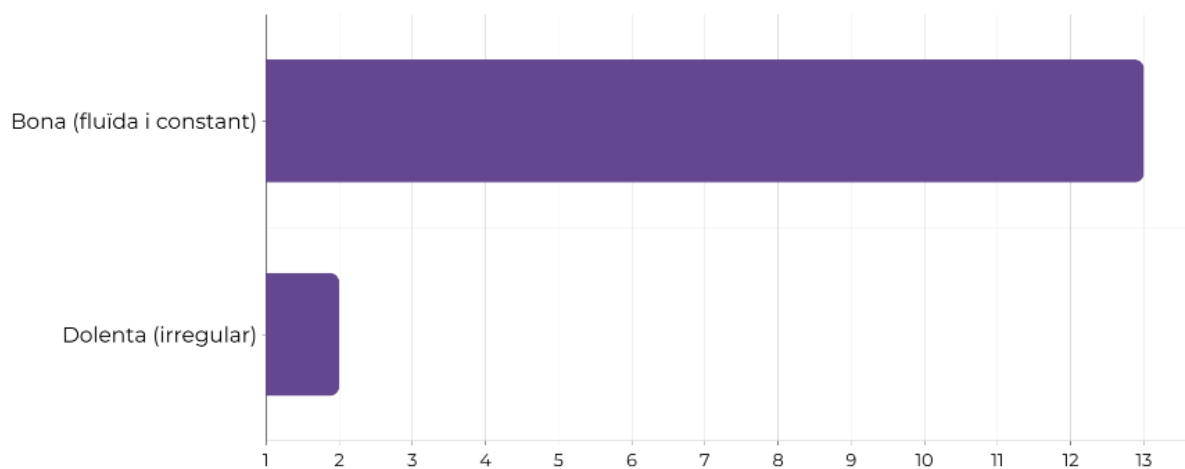

7.1.6. Figura 6. Opinió del canal de comunicació més efectiu

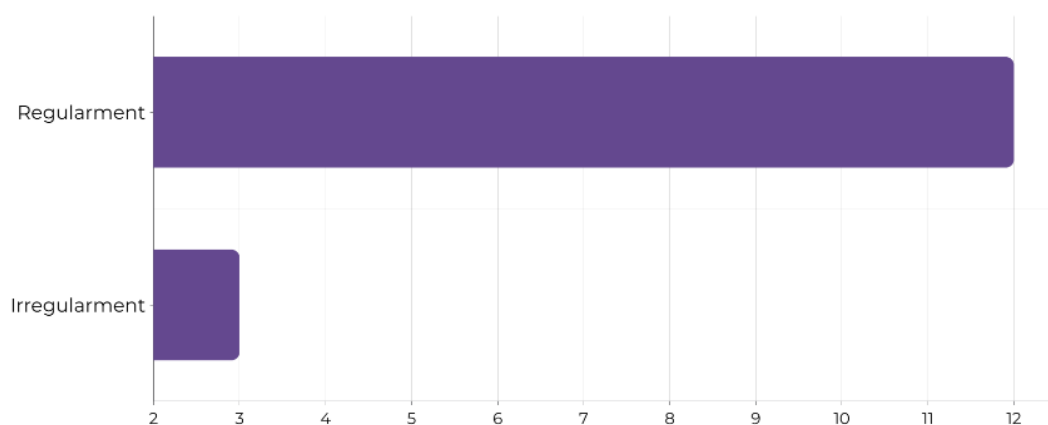

7.1.7. Figura 7. Barreres o dificultats en les comunicacions**7.1.8. Figura 8. Experiències positives i negatives relacionades amb la comunicació****7.1.9. Figura 9. Recursos o facilitats proporcionades per les seves escoles**

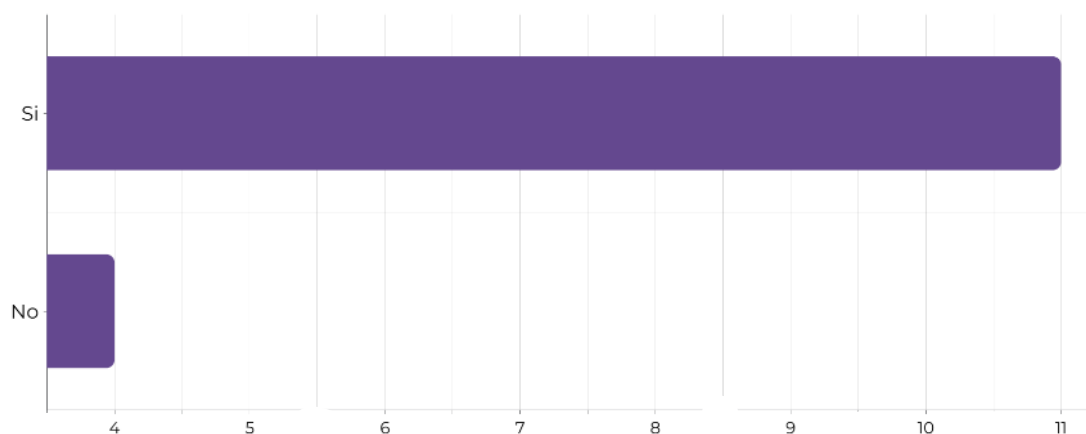
7.1.10. Figura 10. Descripció de la comunicació amb les docents

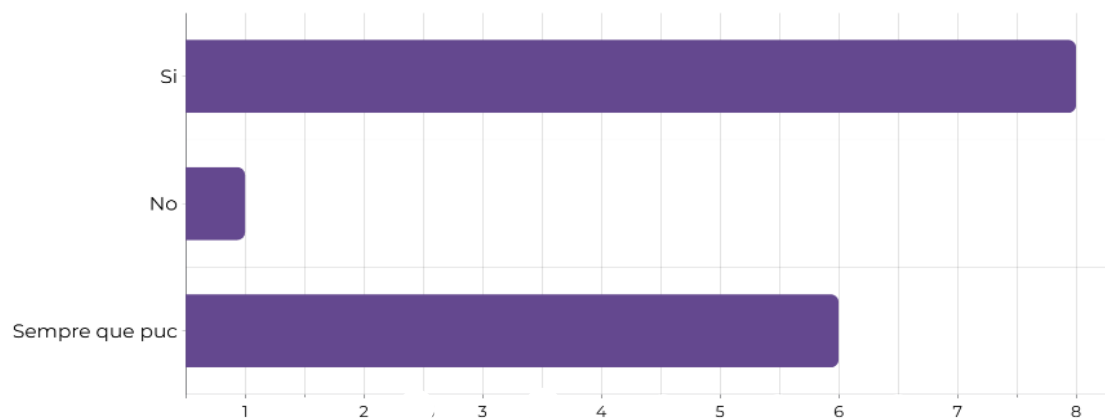
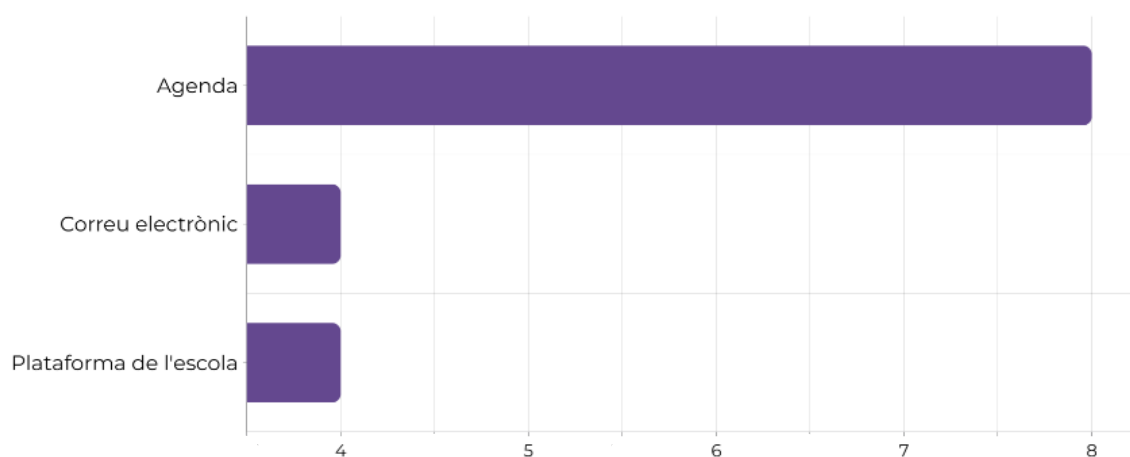
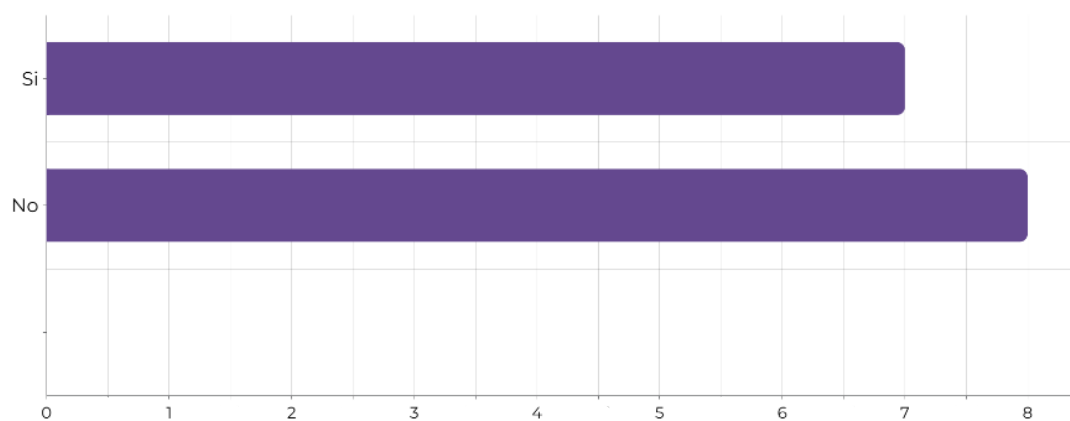

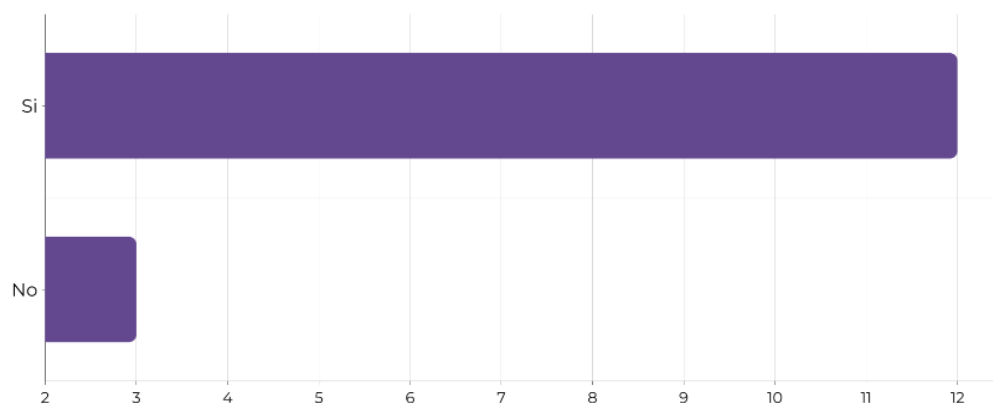
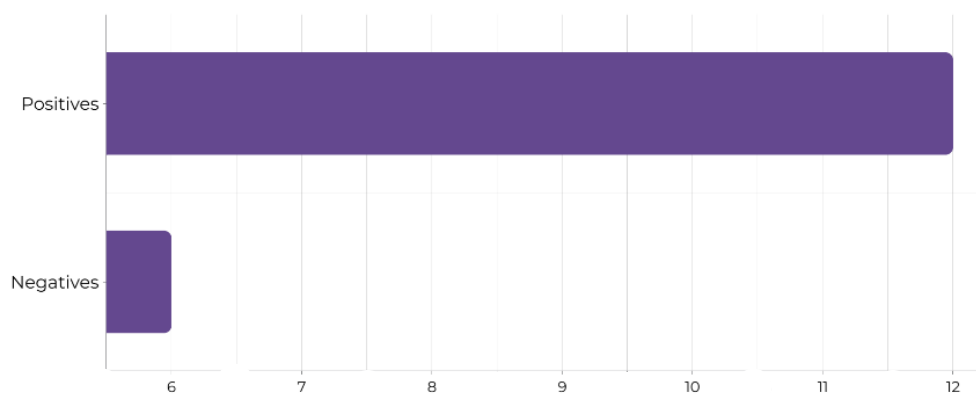
7.1.11. Figura 11. Freqüència de la comunicació

7.1.12. Figura 12. Valoració de l'escola a la seva participació

7.1.13. Figura 13. Participació activa a reunions i activitats escolars**7.1.14. Figura 14. Canals de comunicació que emprava l'escola****7.1.15. Figura 15. Barreres o dificultats de la comunicació**

7.1.16. Figura 16. Recursos o facilitats proporcionades per les escoles**7.1.17. Figura 17. Experiències positives i negatives relacionades amb la comunicació**

7.2. Taula 1. Tipus de família. (Font: Elaboració pròpia, 2024).

TIPUS DE FAMÍLIA	DEFINICIÓ
Família nuclear	Composta per dos progenitors i els fills biològics o adoptats. Forma més tradicional d'unitat familiar.
Família extensa	Inclou parents addicionals apart dels progenitors i fills o filles, parents com els avis, tiets cosins...
Família monoparental	Esta formada per un únic progenitor i els seus fills o filles. Aquesta situació ve donada per un divorci, una separació, viudesa, o la decisió de tindre un fill o filla com a pare o mare soltera.
Família homoparental	Esta formada per una parella del mateix gènere que te descendència biològica o adoptada.
Família reconstituïda	Sorgeix quan un o els dos progenitors tenen fills o filles de relacions anteriors i creen una nova família. Els dos descendents de cada progenitor es converteixen en germanastres.
Família sense fills	Parelles que no tenen descendència, ja sigui per elecció pròpia o per un fet involuntari. Pot estar formada per una parella de qualsevol orientació sexual.
Família adoptiva	Esta formada per pares que han adoptat fills o filles legalment.
Família d'acollida	Formada per pares que cuiden temporalment de infants que no son biològicament seus, proporcionant-li un entorn segur fins que puguin tornar amb la seva família biològica o ser adoptats.

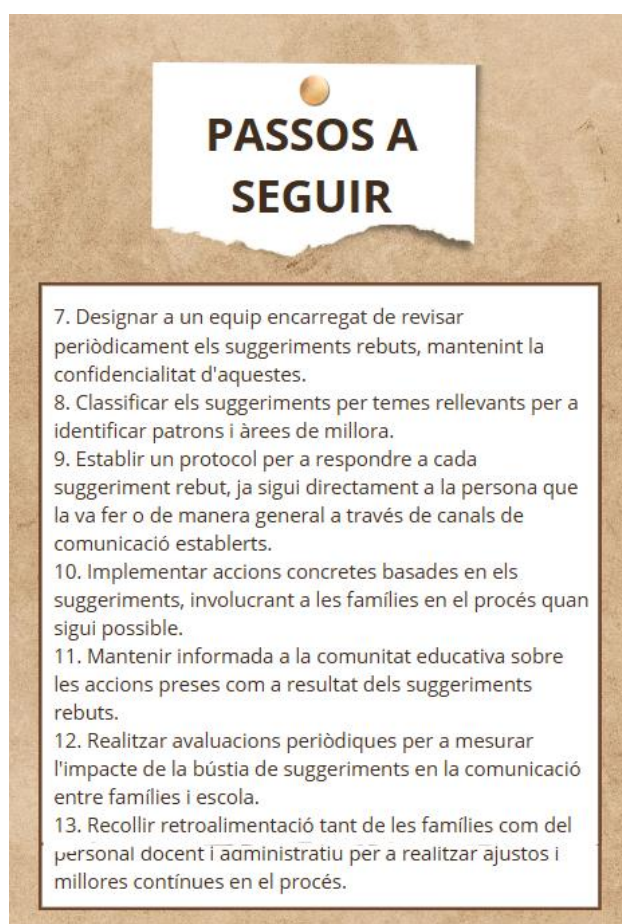
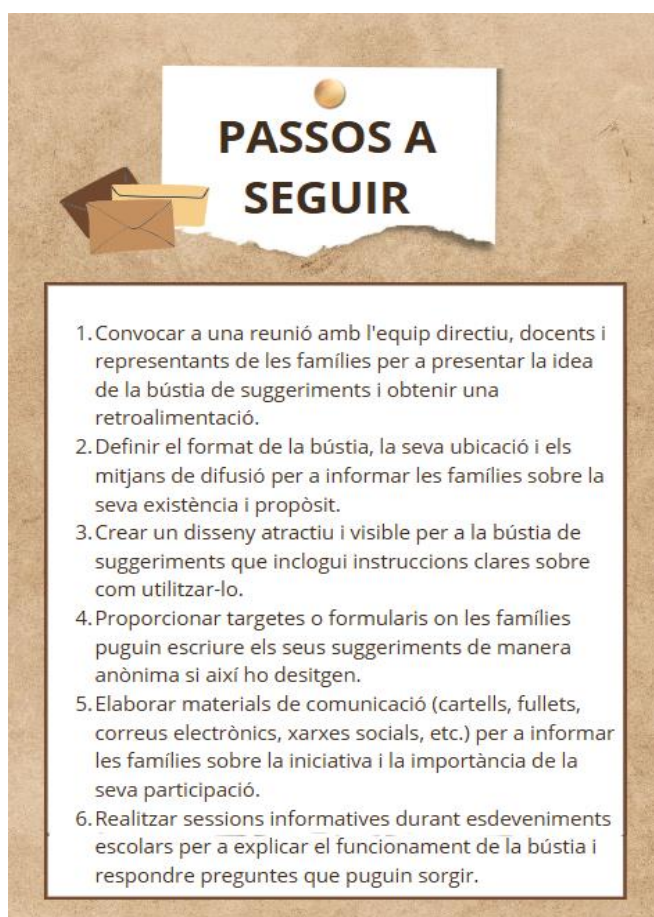
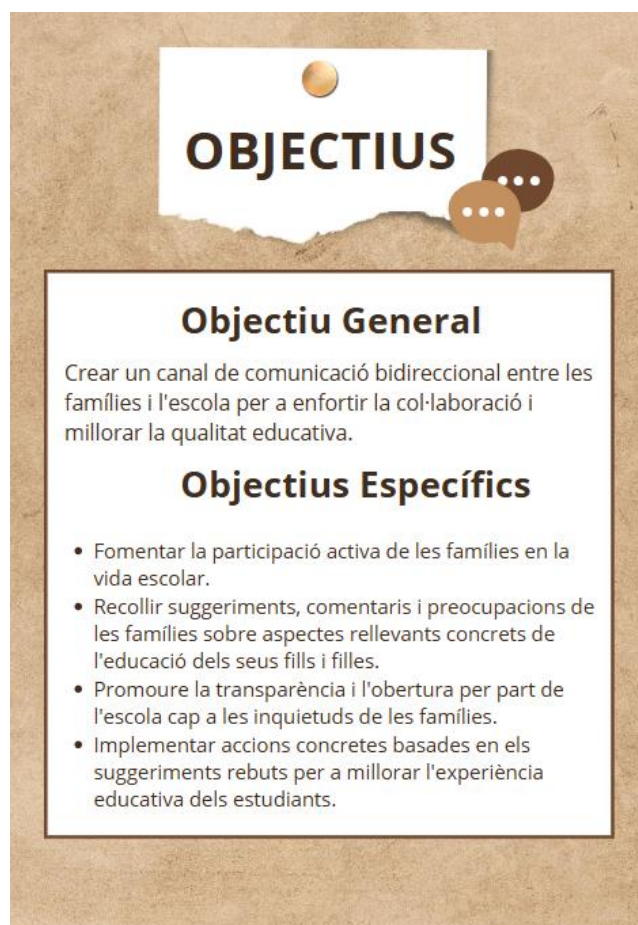
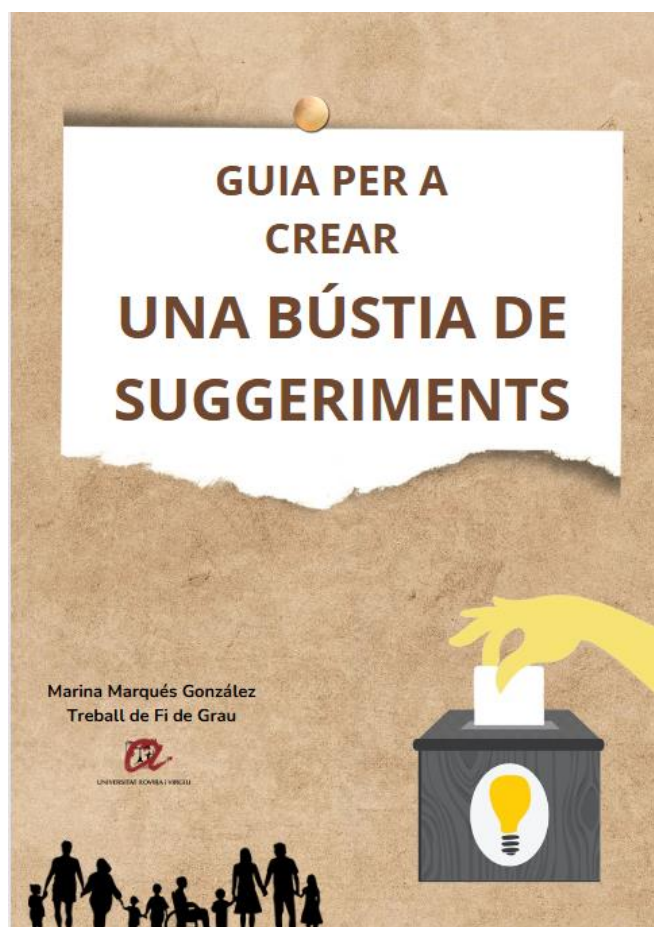
7.3. Transcripció de les enquestes

En aquest enllaç es troben les transcripcions de les enquestes, tant al personal docent com a les famílies.

https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1_Q3mJJhJNuGbHQhEeAqd7HGa_qiXz7lt

7.4. Guia pels docents

https://www.canva.com/design/DAGGpV_hlX8/69GjIVwS5b01f5nh2iF_w/edit

RECURSOS NECESSARIS

- Material per a l'elaboració de la bústia.
- Accés a eines de comunicació per a promoure la iniciativa.
- Personal assignat per a la gestió i seguiment dels suggeriments.
- Pressupost per a implementar accions de millora basades en els suggeriments rebuts.

RESULTATS ESPERATS

Millora en la comunicació entre famílies i escola, increment en la participació de les famílies en la vida escolar, implementació d'accions concretes per a millorar la qualitat educativa i, enfortiment de la comunitat educativa en el seu conjunt.

CARTELL

La teva Opinió Compte!

Benvolgudes Famílies,

En la nostra constant cerca de millorar valorem enormement la teva opinió i les teves idees. Aquesta bústia de suggeriments ha estat creada especialment per a tu, perquè puguis compartir els teus pensaments, suggeriments, inquietuds i comentaris sobre temes específics que anirem exposant.

Com Funciona?

- Escriu el teu suggeriment: Utilitza un full de paper per a escriure el teu suggeriment, idea o comentari.
- Anonimat Opcional
- Diposita la teva nota: Col·loca la teva fulla en la bústia de suggeriments

La teva Veu Ens Ajuda a Millorar